

Politechnika Wroclawska

Ochrona środowiska
W
technologii chemicznej

Ewa Lorenc-Grabowska
F3-128

ewa.lorenc-grabowska@pwr.edu.pl

Hałas

Hałas

hałas środowiskowy,
na zewnątrz budynków,
zakładów pracy,
środków transportu,
technologiczne.

hałas na stanowiskach
pracy,
emitowany przez maszyny,
przez narzędzia, urządzenia,
poprzez procesy

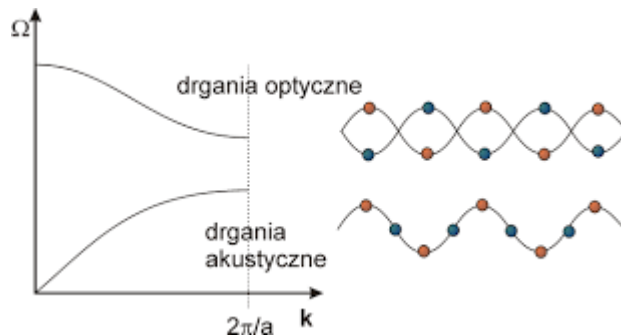
Przemysłowe źródła dźwięku:

- **zewnętrzne**
  - hale fabryczne, chłodnie, piece, transformatory
- **wewnętrzne**
  - elektryczne źródła mocy, nieelektryczne źródła mocy, maszyny i urządzenia, urządzenia sygnalizacyjne

Podstawowe pojęcia

- Drgania akustyczne**

drgania polegające na ruchu cząstek środowiska względem określonego położenia równowagi, rozchodzące się w sposób falowy.

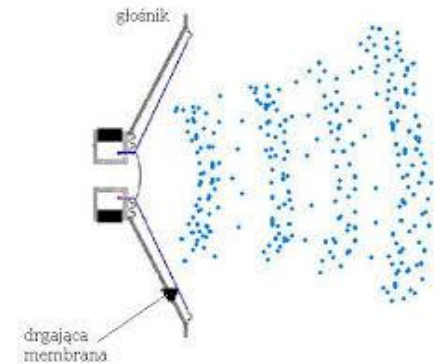

Podstawowe pojęcia

- **Hałas:**

-dźwięk niepożądany, lub szkodliwy dla zdrowia; *szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania*

-wszelkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania ośrodka sprężystego, *działające za pośrednictwem powietrza na organ słuchu i inne zmysły oraz elementy organizmu człowieka*

Wpływ hałasu na stanowisku pracy

- **Dopuszczalne wartości poziomu dźwięku na stanowiskach pracy: PN-84/N - 01307 oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polit. Socj. z grudnia 1989,**
- **Dla 8 godz. ekspozycji na hałas poziom dźwięku nie powinien przekraczać 85 dB,**
- **Dla innych czasów ekspozycji:**

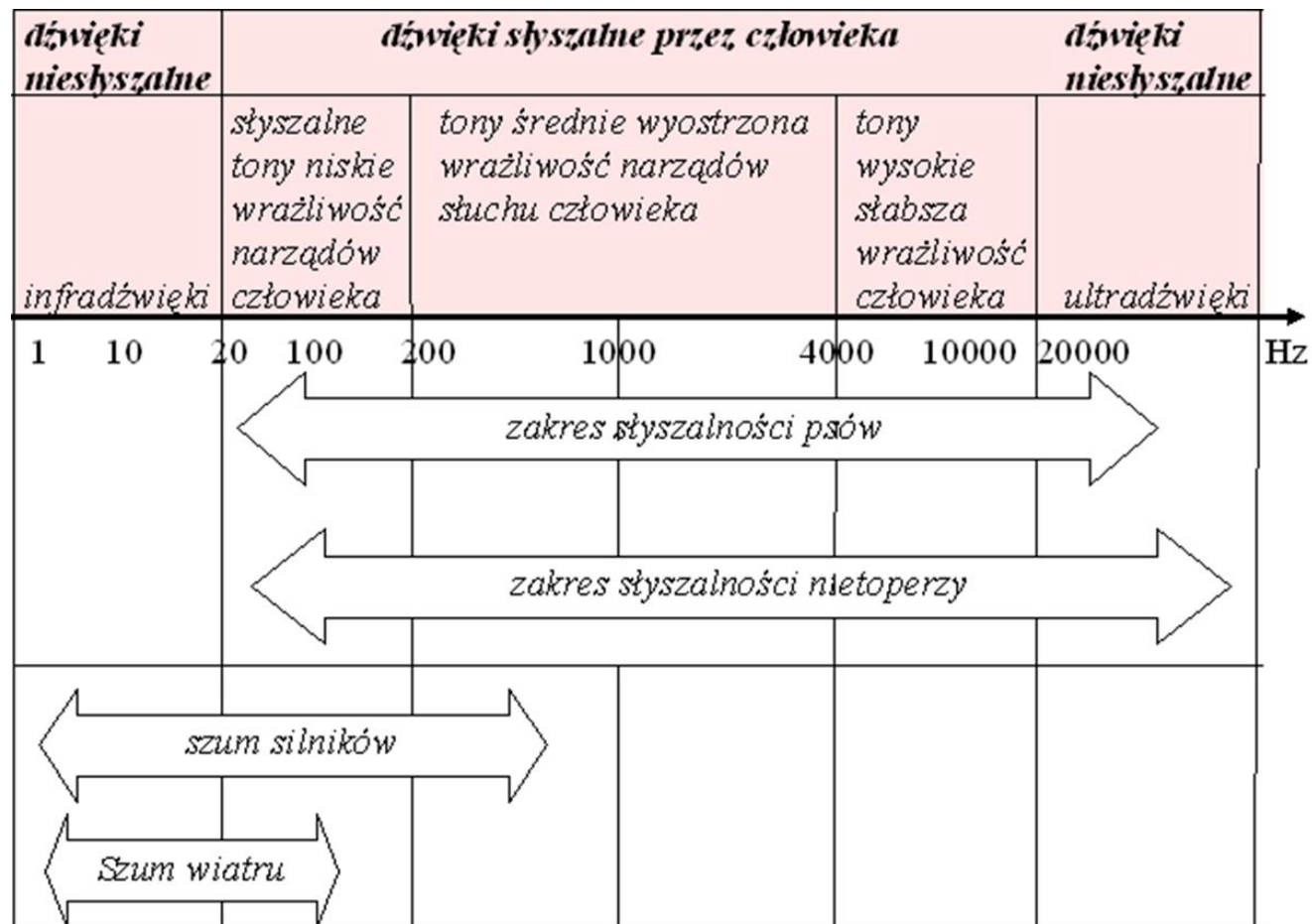
$$L_{Aeq} = 85 + 10 \log \frac{480}{t}$$

- **Dopuszczalne wartości poziomu dźwięku w budynkach mieszkalnych określa**

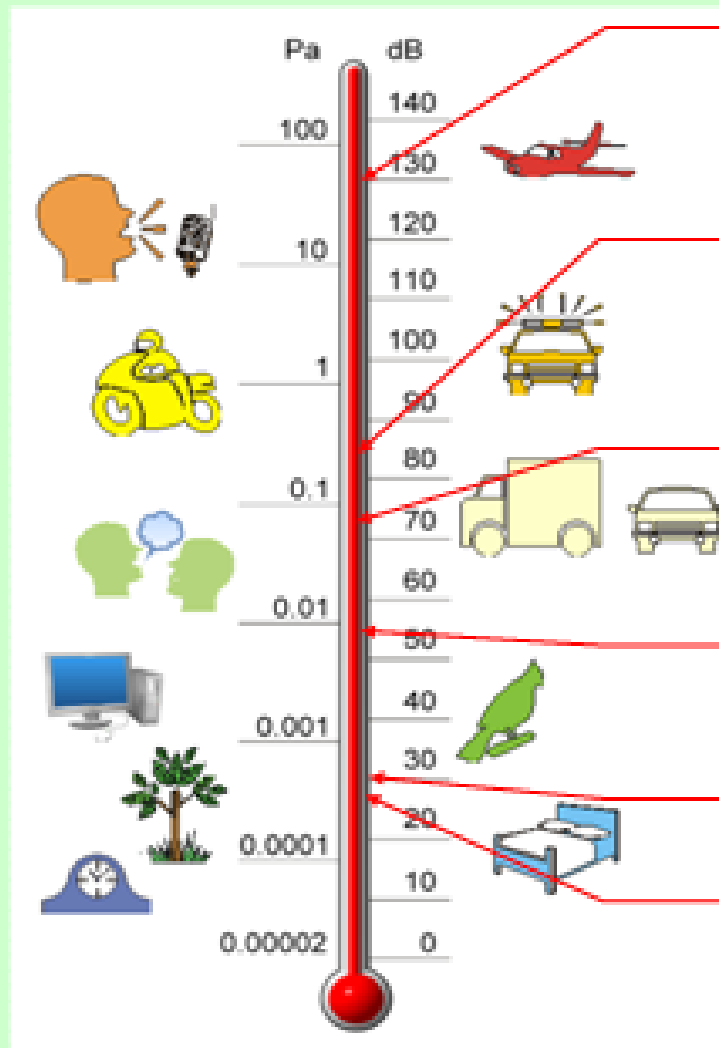
PN-87/B-02151/02:

budynki mieszkalne: dzień-40 dB, noc-30 dB.

Poziomy zjawisk dźwiękowych

Uczucie bólu – powoduje trwałe uszkodzenie słuchu, pobudza do drgań niektóre narządy człowieka

Poziom szkodliwy dla zdrowia człowieka, drażliwość, nadpobudliwość, zaburzenia słuchu

Zakłócenia układu krążenia, trawienne go i hormonalnego, agresja, zmniejszenie wydajności pracy

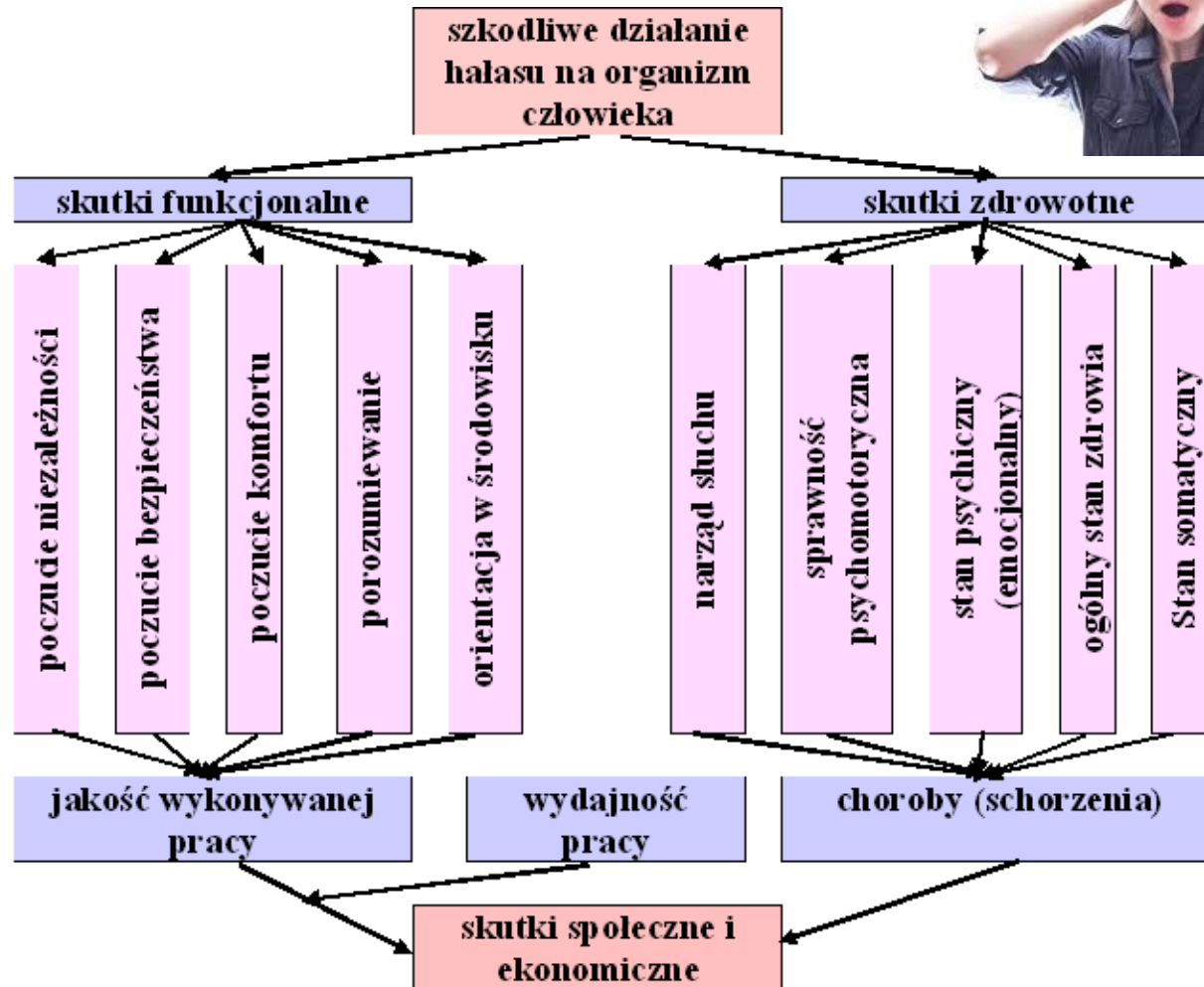
Zmiana ciśnienia krwi, zakłócenia w porozumiewaniu się

Zakłócenia snu i wypoczynku

Brak szkodliwych oddziaływań. Może być denerwujący lub przeszkadzać w pracy wymagającej skupienia

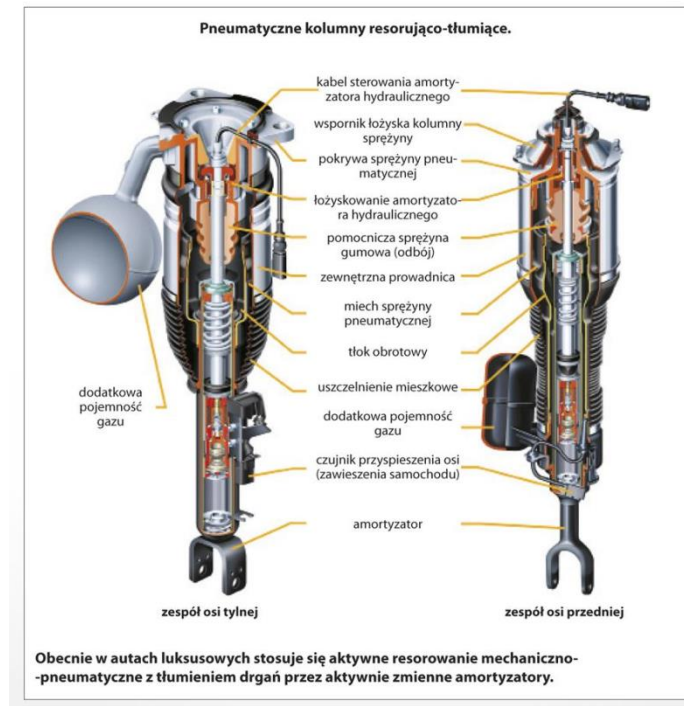

Szkodliwe działanie hałasu na organizm człowieka

Metody obniżenia wibracji i poziomego hałasu:

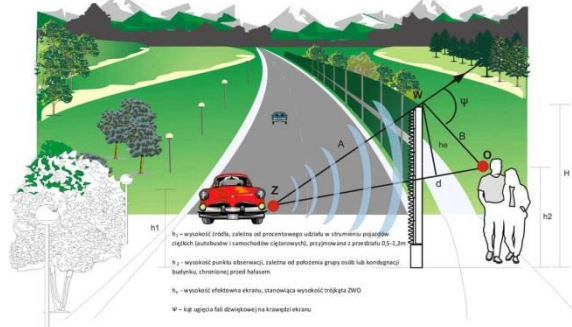
- amortyzatory gumowe do wibroizolacji maszyn,
- korkowe płyty przymocowane do płyt metalowych,
- sprężyny pneumatyczne,
- tłumiki,

Metody obniżenia wibracji i poziomego hałasu:

- tłumiki,
- materiały dźwiękochłonne w konstrukcji budynków,
- przegrody budowlane,
- obudowy dźwięko-chłonna-izolacyjne,
- kabiny dźwiękoszczelne,
- ekrany akustyczne (na drogach) w przestrzeni otwartej i w budynkach,
- ekranowanie poprzez pas zieleni.

Metody obniżenia wibracji i poziomu hałasu:

Ochroniacze słuchu

- wkładki przeciwhałasowe,
- nauszniki przeciwhałasowe,
- hełmy przeciwhałasowe

Wpływ drgań mechanicznych na człowieka

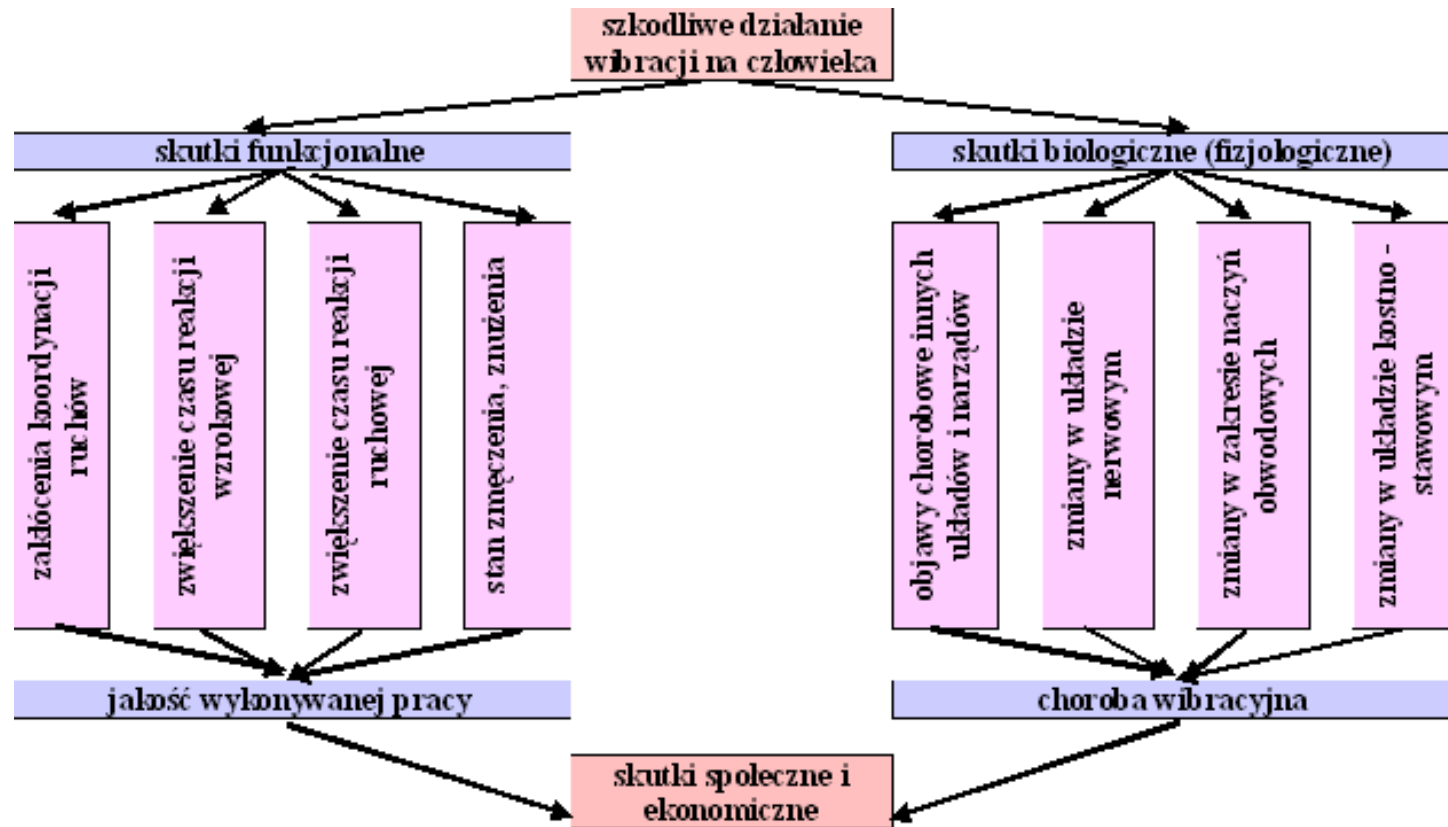
Drgania mechaniczne:

- wpływ na narządy człowieka (silny stres),
- nieodwracalne zmiany ostre lub chroniczne -choroba wibracyjna,
- powodują uszkodzenia konstrukcji budynków, hal fabrycznych

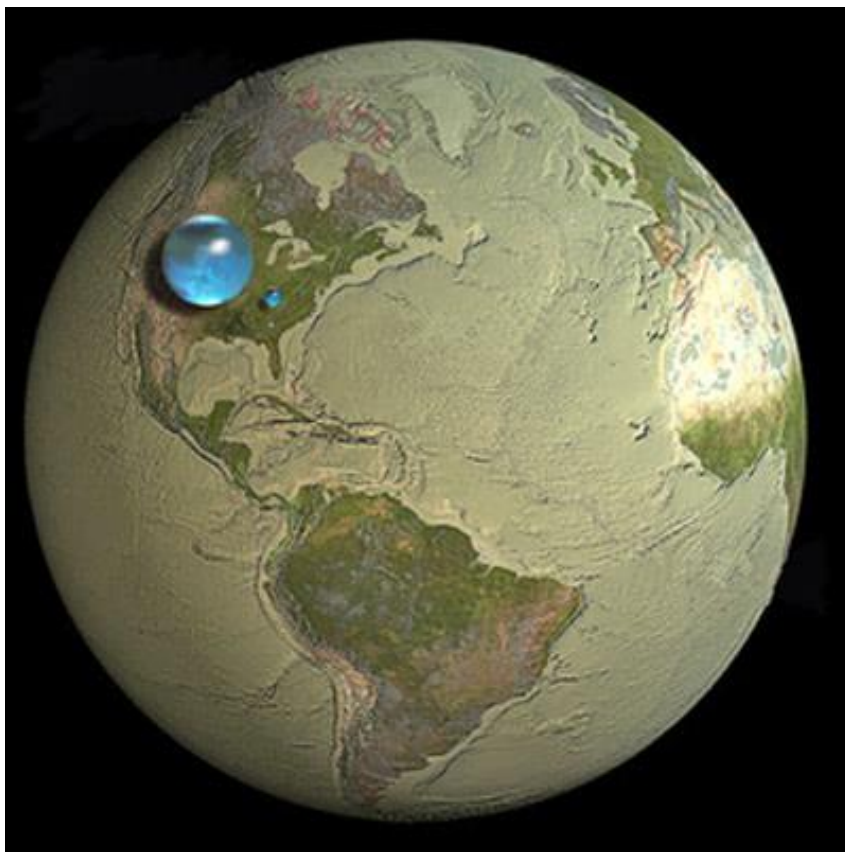

Wpływ drgań mechanicznych na człowieka

WODA

10 najważniejszych problemów świata

1. ENERGY
- 2. WATER**
3. FOOD
4. ENVIRONMENT
5. POVERTY
6. TERRORISM & WAR
7. DISEASE
8. EDUCATION
9. DEMOCRACY
10. POPULATION

By Richard E. Smalley (1943-2005), 1996 Nobel Prize Winner

Problem wody w Polsce

Potencjał wody pitnej w Polsce = Egipt

W Europie na 1 osobę 4600 m³ w Polsce 1600 m³

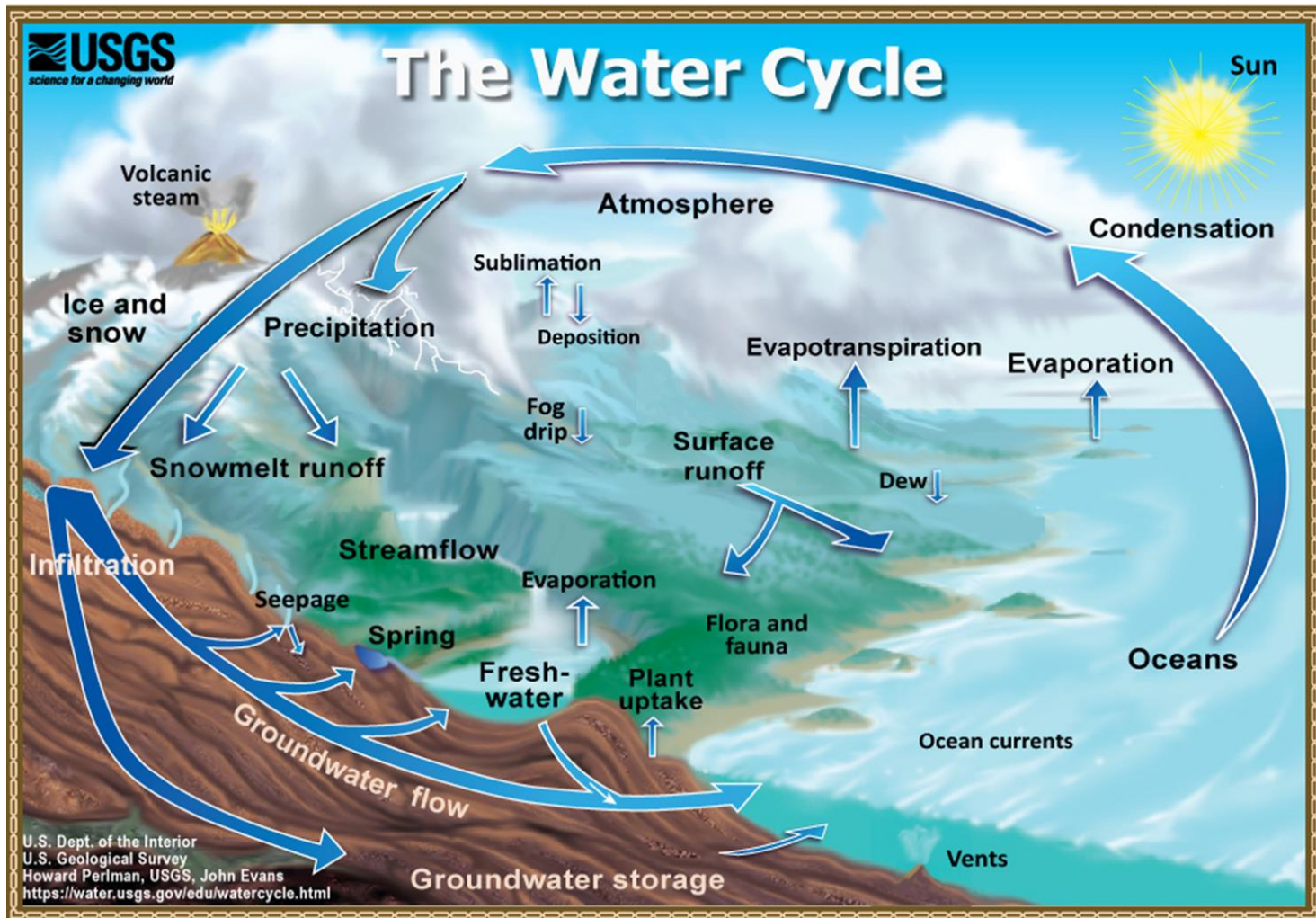
Co robimy źle?

- ✓ Wybetonowane koryta rzek
- ✓ Mało zbiorników małej retencji i zbiorników śródpolnych
- ✓ Osuszanie terenów

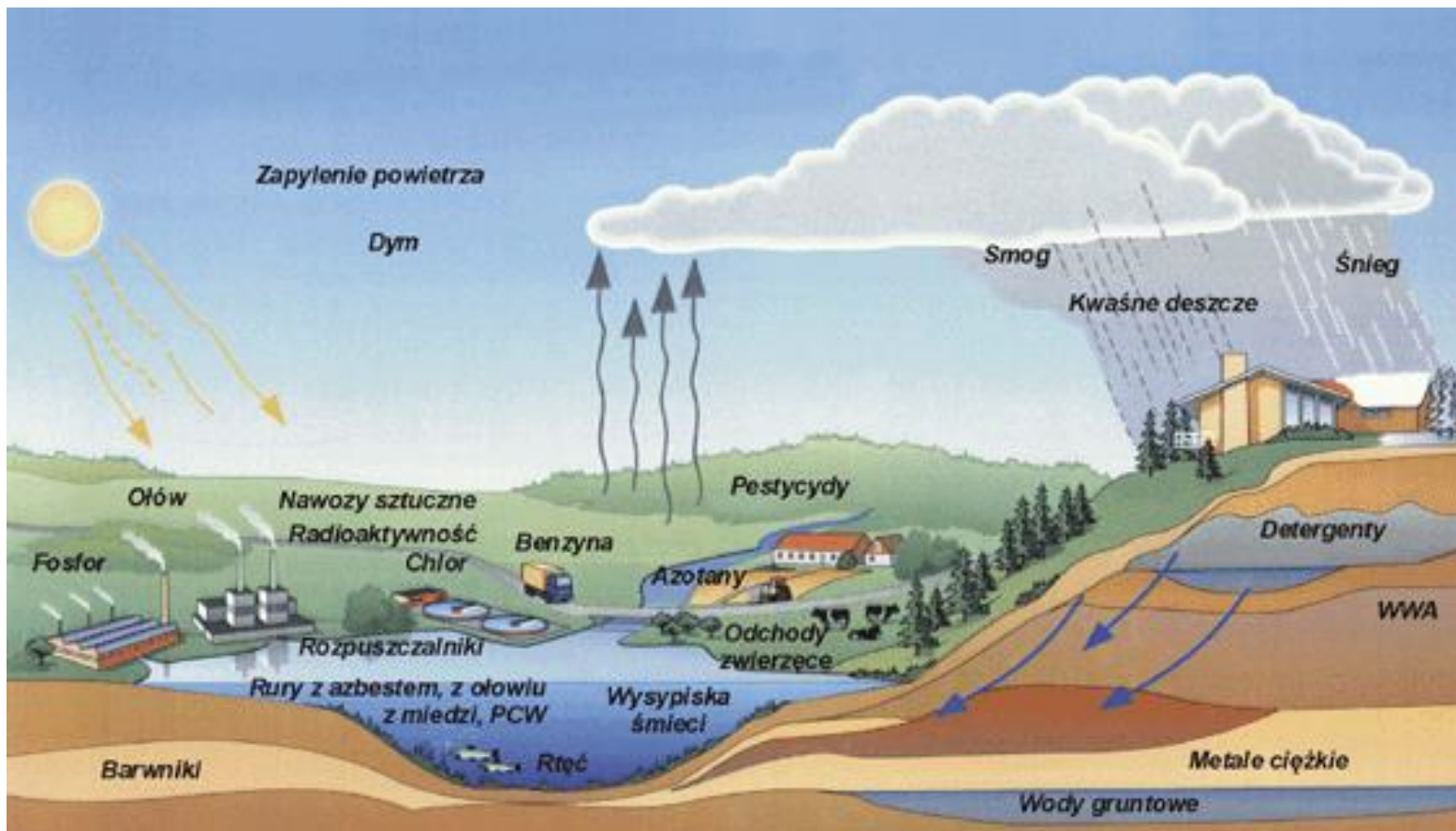

Cyrkulacja wody w środowisku

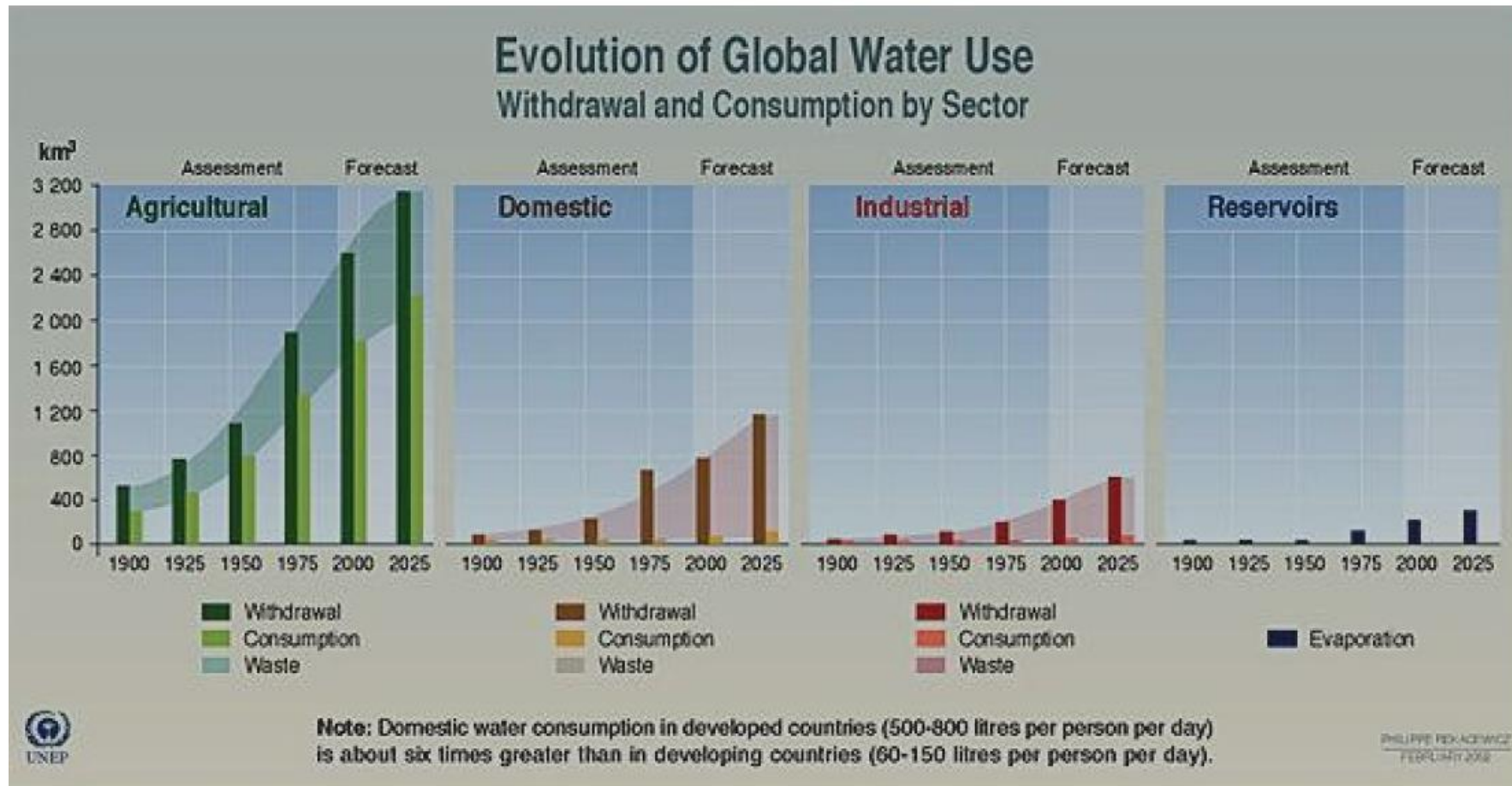

Jak zanieczyszczona jest ziemia?

Rozwój zużycia wody

Gdzie zużywamy najwięcej wody?

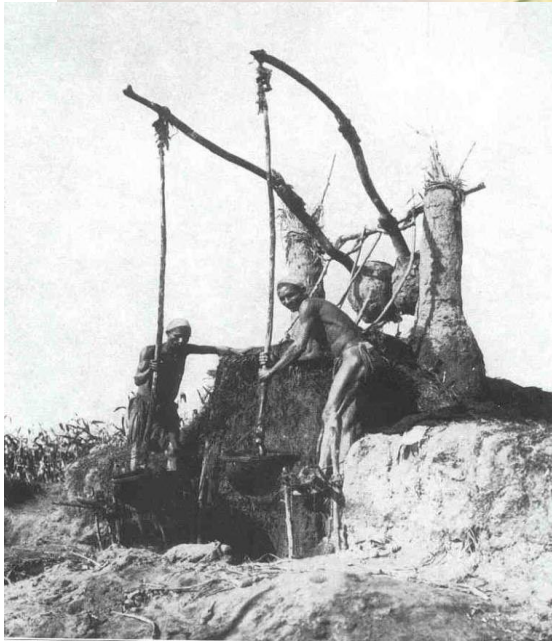
- Rolnictwo,
- Sektor energetyczny,
- Górnictwo, przemysł wydobywczy
- Przemysł naftowy
- Papierniczy
- Żywnościowy
- Farmaceutyczny
- Tekstylny

Rolnictwo

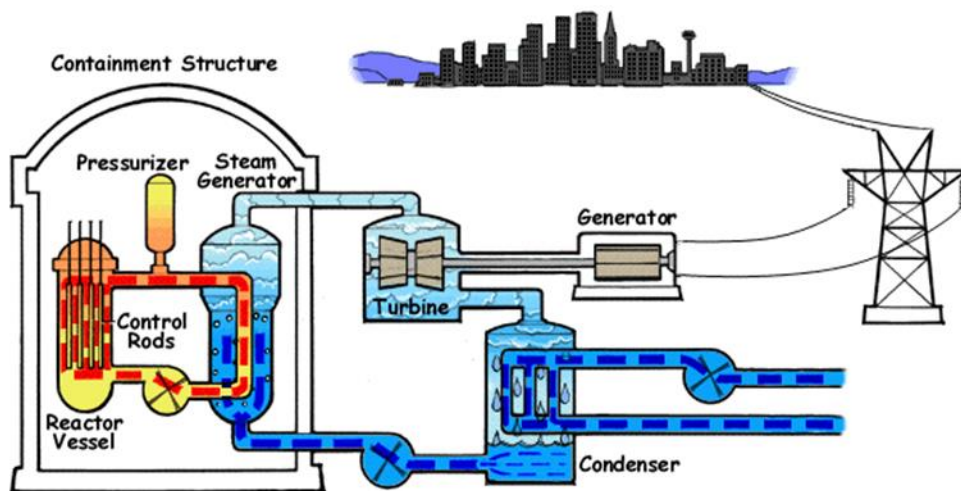

Wyprodukowanie:
1 kg wołowiny-14 500l wody
1 kg ziemniaków 290 l
1 kg ryżu – 3000l

Sektor energetyczny

- Wytwarzanie energii
- Ekstrakcja, rafinacja i produkcja paliwa
- Transport paliwa
- Kontrola emisji

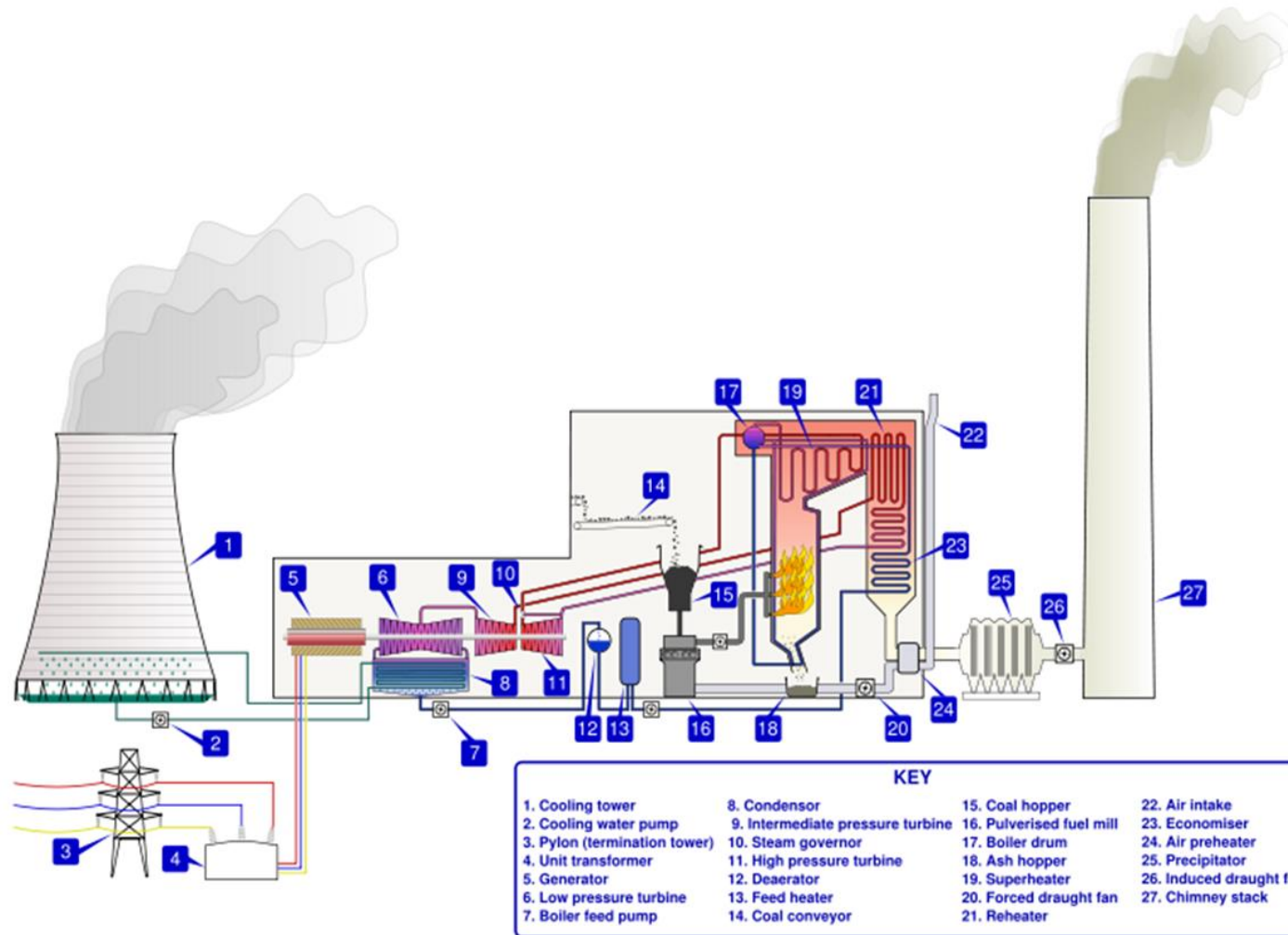

Konwencjonalne elektrownie

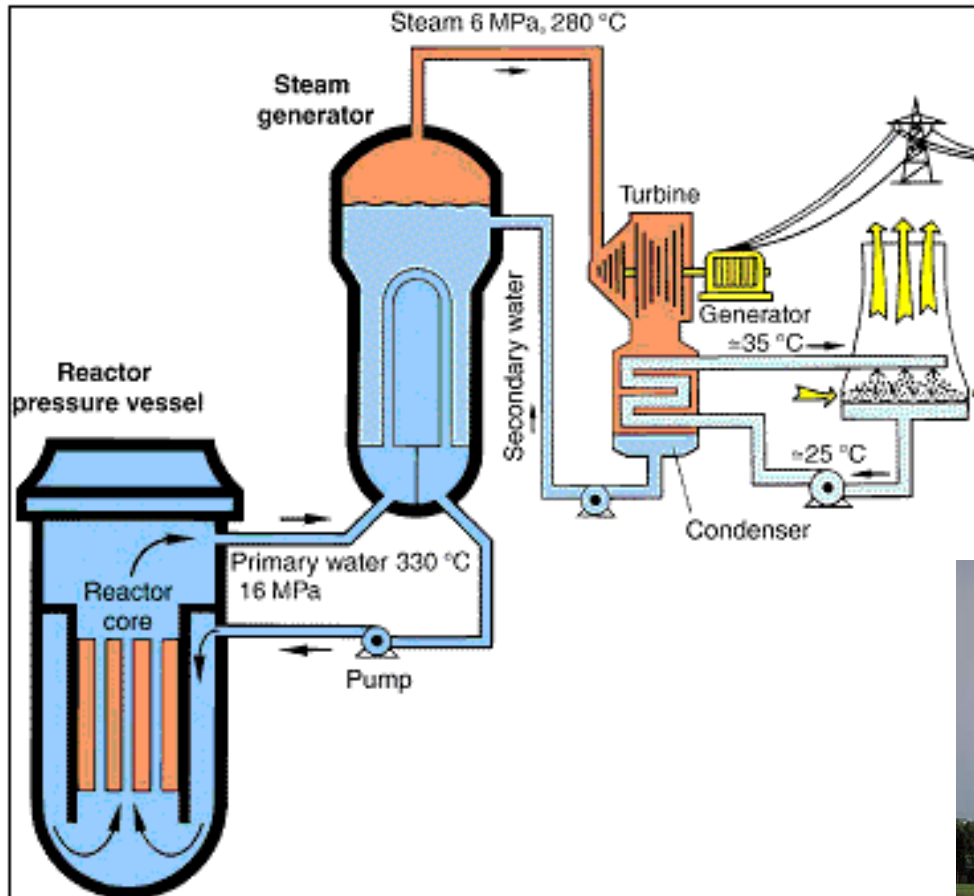

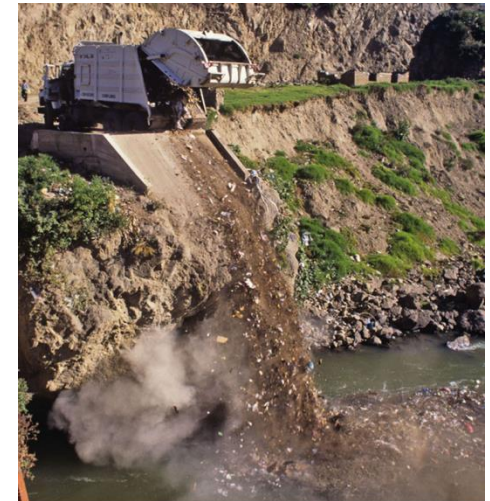

Jądrowe elektrownie

Zanieczyszczenia wody

- Patogeny
- Zanieczyszczenia nieorganiczne
- Związki chemiczne
- Metale ciężkie, radioaktywne
- Osady
- Ciepło

Skąd pochodzą zanieczyszczenia

Naturalnie występujące

Kurz, rdza,
algi, pleśnie,
mikroorganizmy
Fe, Ca, Mg, Mn,
Związki rozpuszczone

Wyprodukowane przez człowieka

Rolnictwo

nawozy,
herbicydy,
pestycydy,
fungicydy

Przemysł

detergenty,
rozpuszczalniki,
kwasy,
węglowodory,
związki Pb,
chlor,
związki organiczne

Zródło zanieczyszczeń punktowe niepunktowe

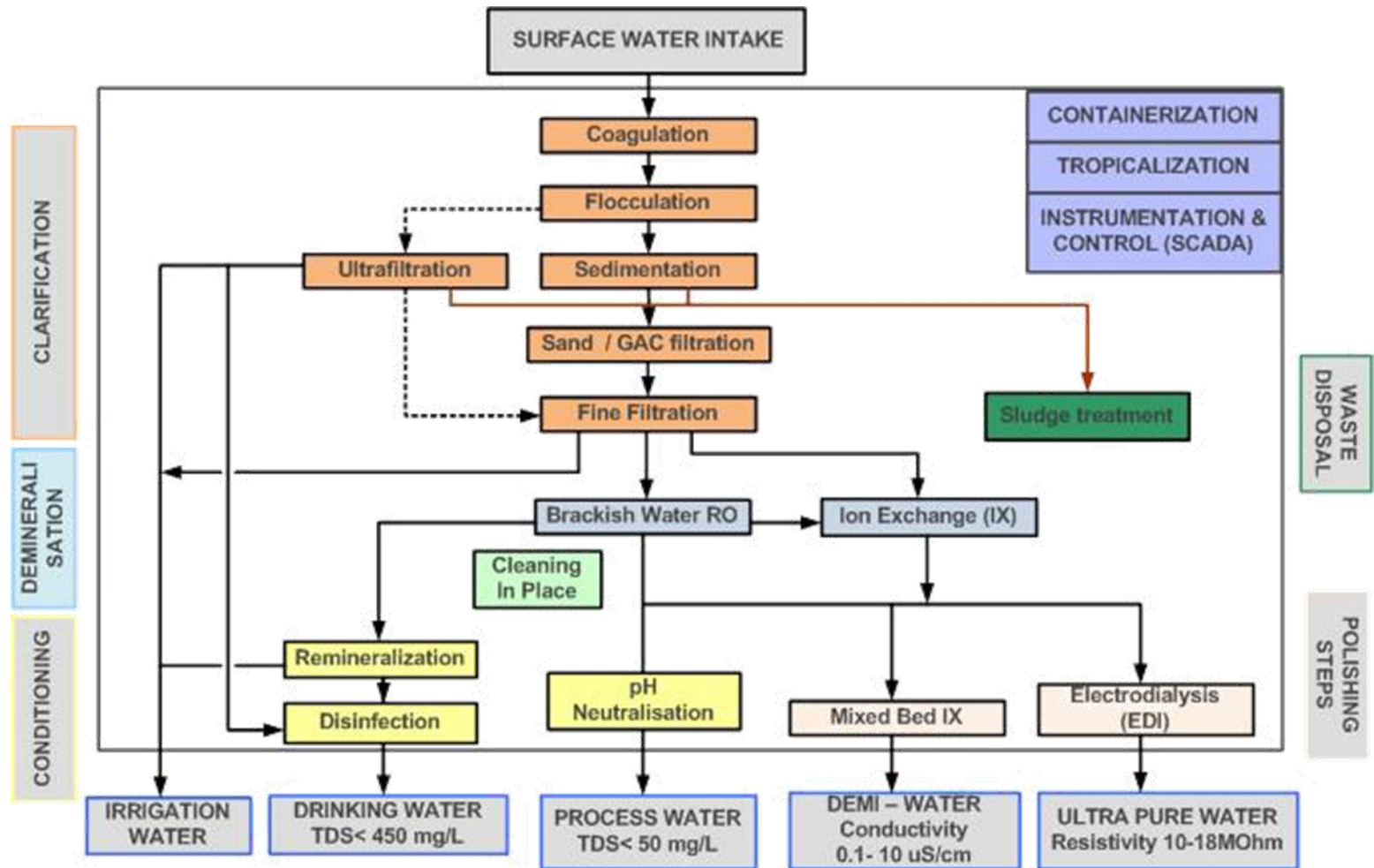
© Brooks/Cole, Cengage Learning

© Brooks/Cole, Cengage Learning

Metody uzdatniania i oczyszczania wody powierzchniowej

Technologia oczyszczania wody

- Fizyczne
- Chemiczne
- Biologiczne

Chemiczne

- Koagulacja
- Flokulacja
- Strącanie
- Wymiana jonowa

Chemiczne

Zalety :

- Szybki i skuteczny proces
- Usuwa wszystkie rodzaje zanieczyszczeń, produkuje oczyszczone ścieki o wysokiej jakości

Niedogodności :

- Drogie, i chociaż zanieczyszczenia są usuwane, nagromadzenie osadu tworzy problem utylizacji,
- Wysokie koszty energii,
- Wymagane chemikalia.

Fizyczne

- Filtracja
- Filtracja membranowa (nanofiltacja ,osmoza itd.)
- Elektrodializa
- Elektrodejonizacja
- Adsorpcja

Fizyczne

Zalety :

- Najskuteczniejszy -adsorbent o doskonałej wydajności wytwarza wysokiej jakości oczyszczone ścieki
- Brak produkcji szlamu,
- Niewielkie zużycie lub brak zużycia chemikaliów.

Wady:

- Powstawanie produktów ubocznych,
- Problemy techniczne

Biologiczne

- Bioadsorpcja
- Bioakumulacja
- Biodegradacja

Biologiczne

Zalety :

- atrakcyjne pod względem ekonomicznym,
- publicznie akceptowane

Wady :

- Powolny proces,
- Niezbędne jest do stworzenia optymalnego środowiska sprzyjającego rozwojowi mikroorganizmów (warunki, żywienie itd)

Koagulacja

Definicja:

Destabilizacja cząstek koloidalnych przez dodanie chemikaliów (koagulant)

Aplikacje:

Odpady przemysłowe zawierające koloidalne i zawieszane substancje stałe (np. Masa celulozowa i papier, materiały włókiennicze)

Koagulacja-

destabilizacja elektrostatyczna

Koagulant można wykorzystać do redukcji sił odpychania

Elektrostatyczne odpychanie redukuje dodatek związku o przeciwnym ładunku np.: Al^{3+}

Koagulacja

- **Destabilizacja poprzez reakcję chemiczną-** wytrącenie z wody nierozpuszczalnych lub trudnorozpuszczalnych związków
- **Koagulacja zamiatająca-** współstrącanie cząstek koloidalnych ze strącającymi się produktami hydrolizy koagulantów

Koagulacja

Zależy od:

- Rodzaj i dawka koagulantu
- pH wody
- Rodzaj i właściwości koloidów w wodzie

Rodzaje koagulantów:

Siarczan glinu

Chlorek glinu

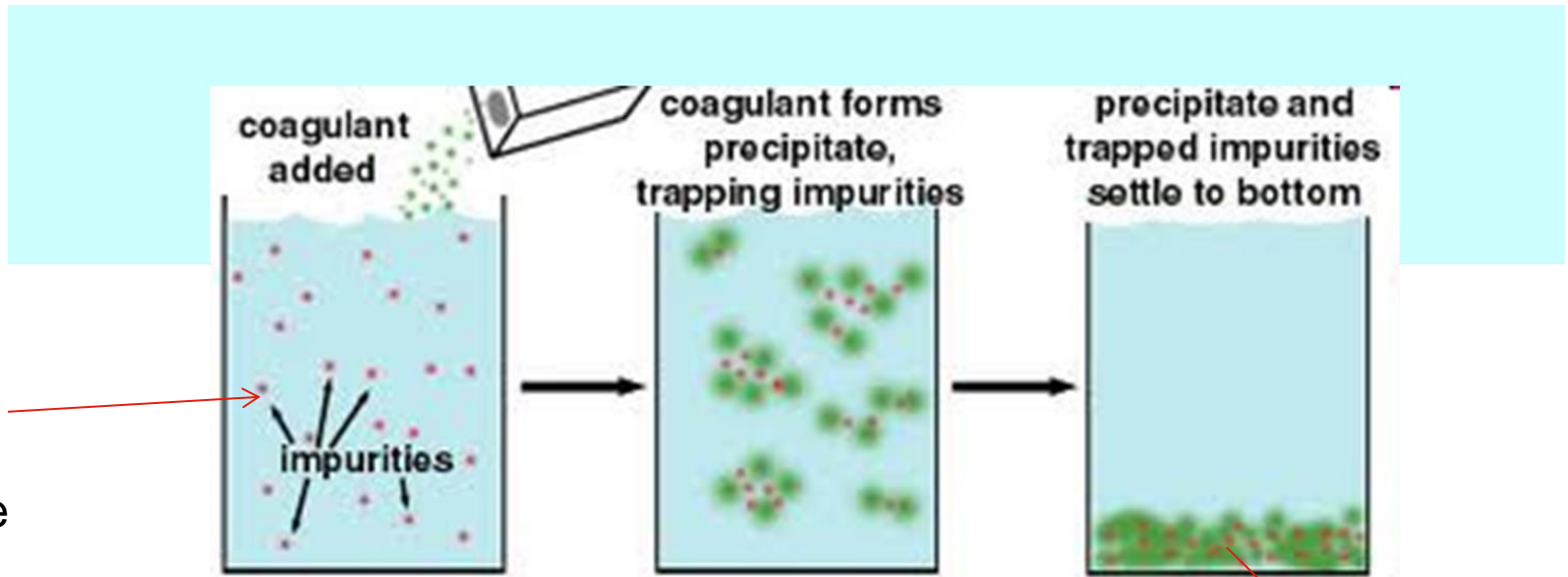
Siarczan żelaza (III)

Siarczan żelaza (II)

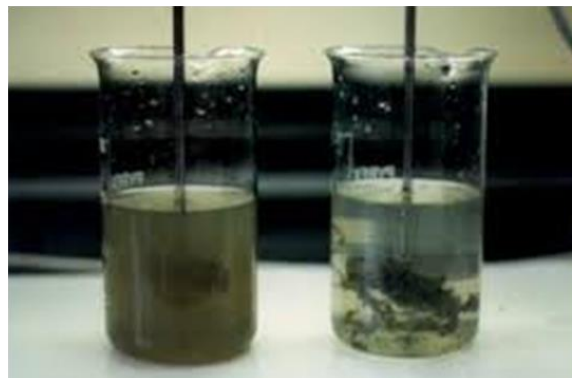
Chlorek żelaza (III)

Koagulacja

zole

Zawiesina
pokoagulacyjna

Flokulacja

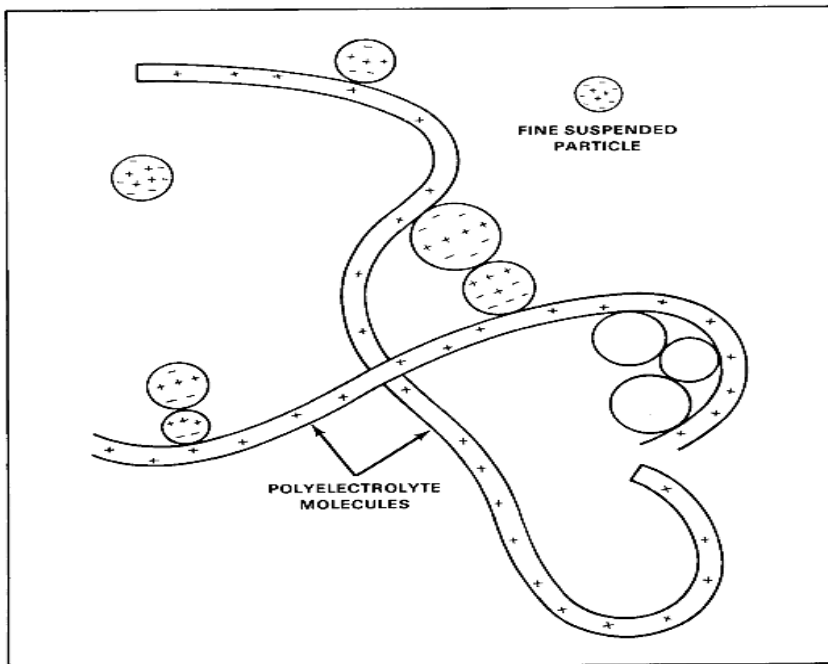

Figure 1-1. Forming a floc particle

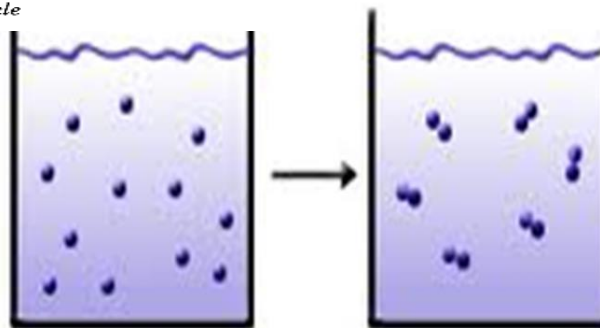
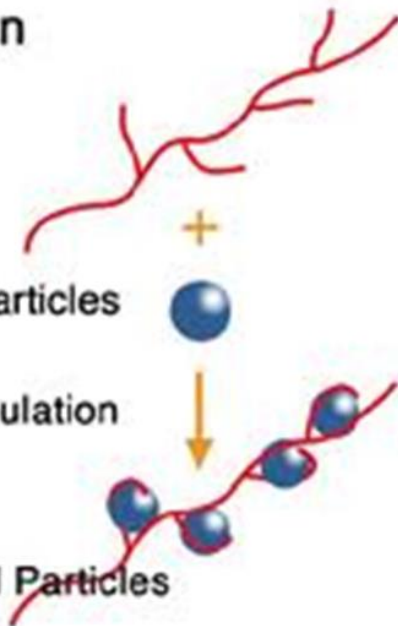
Flocculation

Polymer

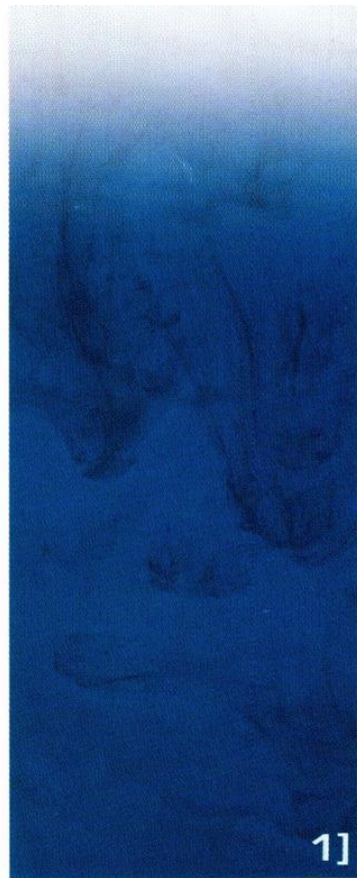
Suspended Particles

Flocculation

Agglomerated Particles

Flocculation

Raw waste

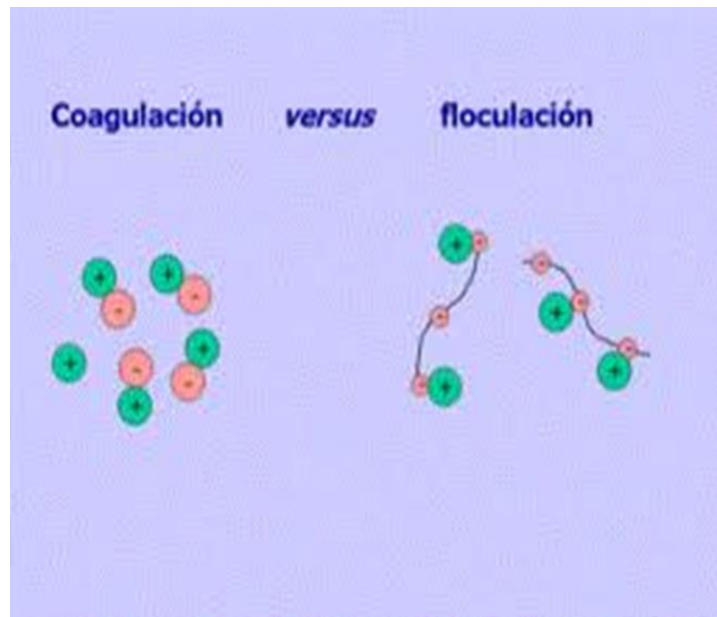
Floc Formation

Settle floc

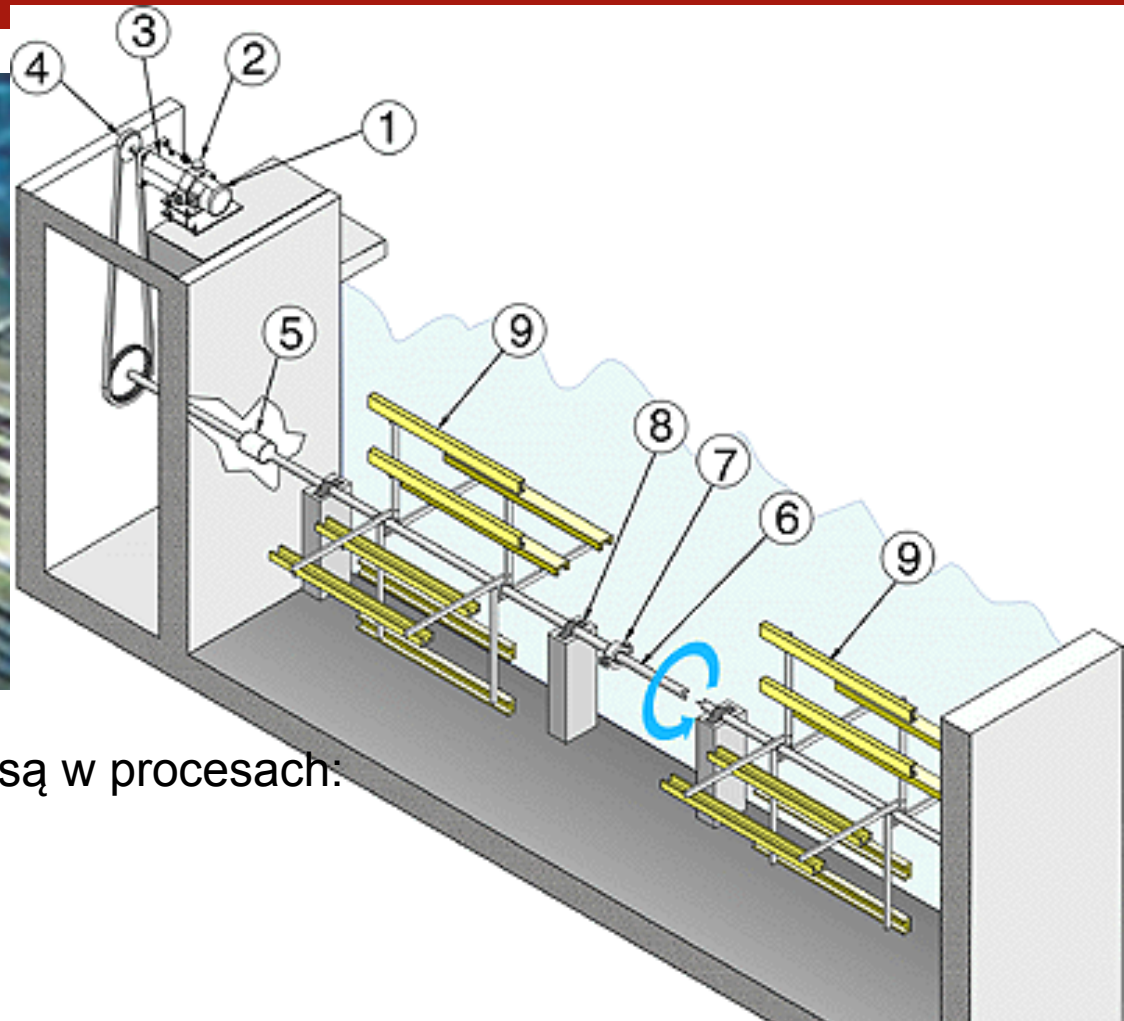
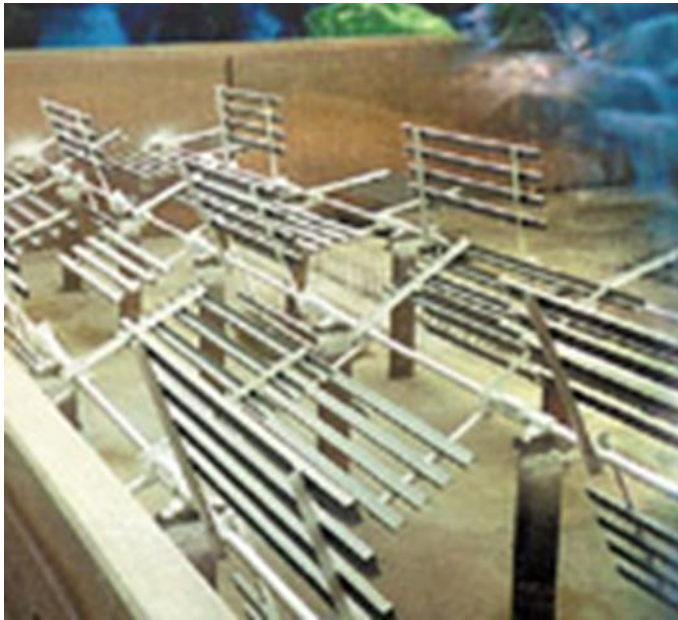
Koagulacja vs flokulacja

Koagulacja to fizyczno-chemiczny proces prowadzący do łączenia się cząsteczek w większe

Flokulacja technika mieszania wspomagaj3co tworzenie aglomerat3w i hydrolizy koagulantu z usuwanymi zanieczyszczeniami

Flokulacja mechaniczna

Utworzone kłaczkii usuwane są w procesach:

- Sedymentacji
- Filtracji
- Flotacji

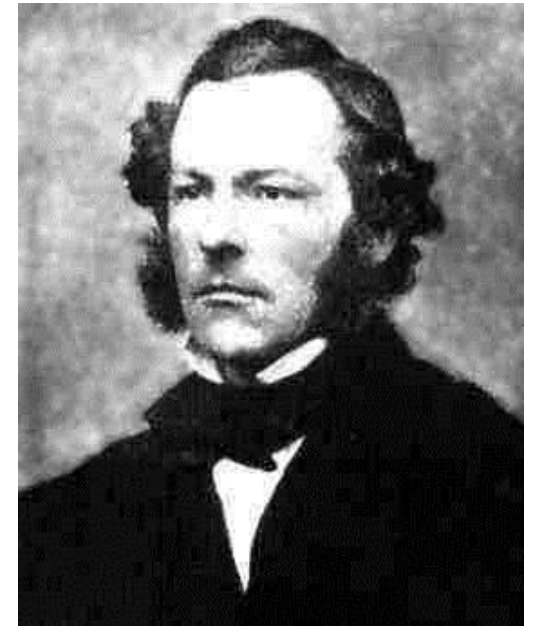
Separacja zawiesin

- **Sedymentacja**-swobodne opadanie zawiesin
- **Filtracja**- separacja na złożu filtracyjnym

Prawo Stokes'a

$$v_F = \frac{2(p - p_o)g}{9n} (d/2)^2$$

Szybkość opadania cząsteczek

Wielkość cz.mm

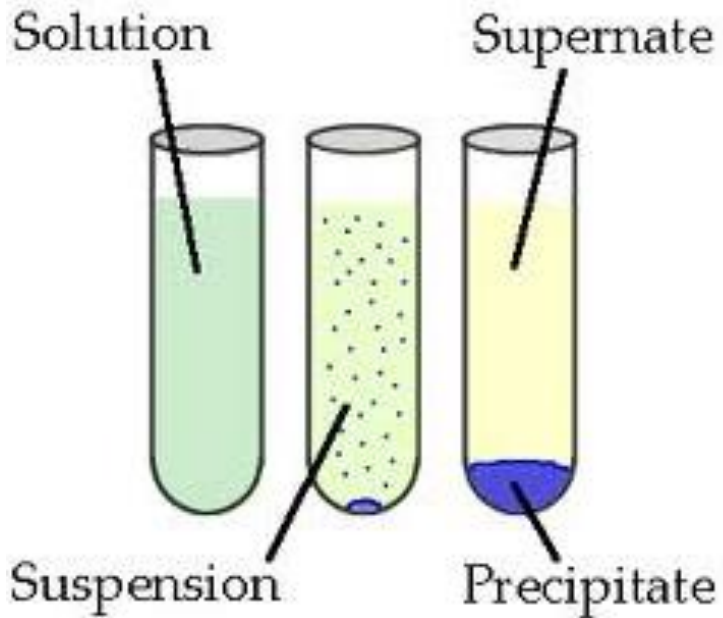
odpowiednik

Czas osadzania

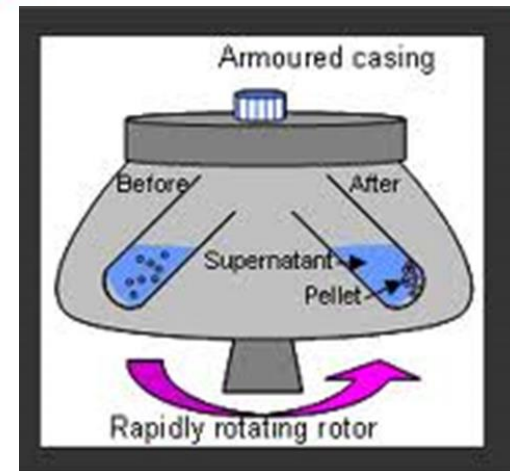
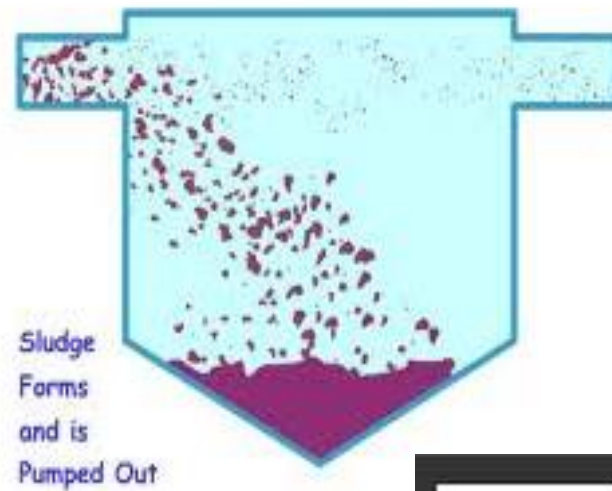
1.0	PIASEK DUŻY	3 S
0.1	PIASEK MAŁY	38 S
0.01	MUŁ	33 Min.
0.001	Bakteria	55 H
0.0001	koloidy	230 Dni
0.00001	koloidy	6.3 lat

Strącanie chemiczne

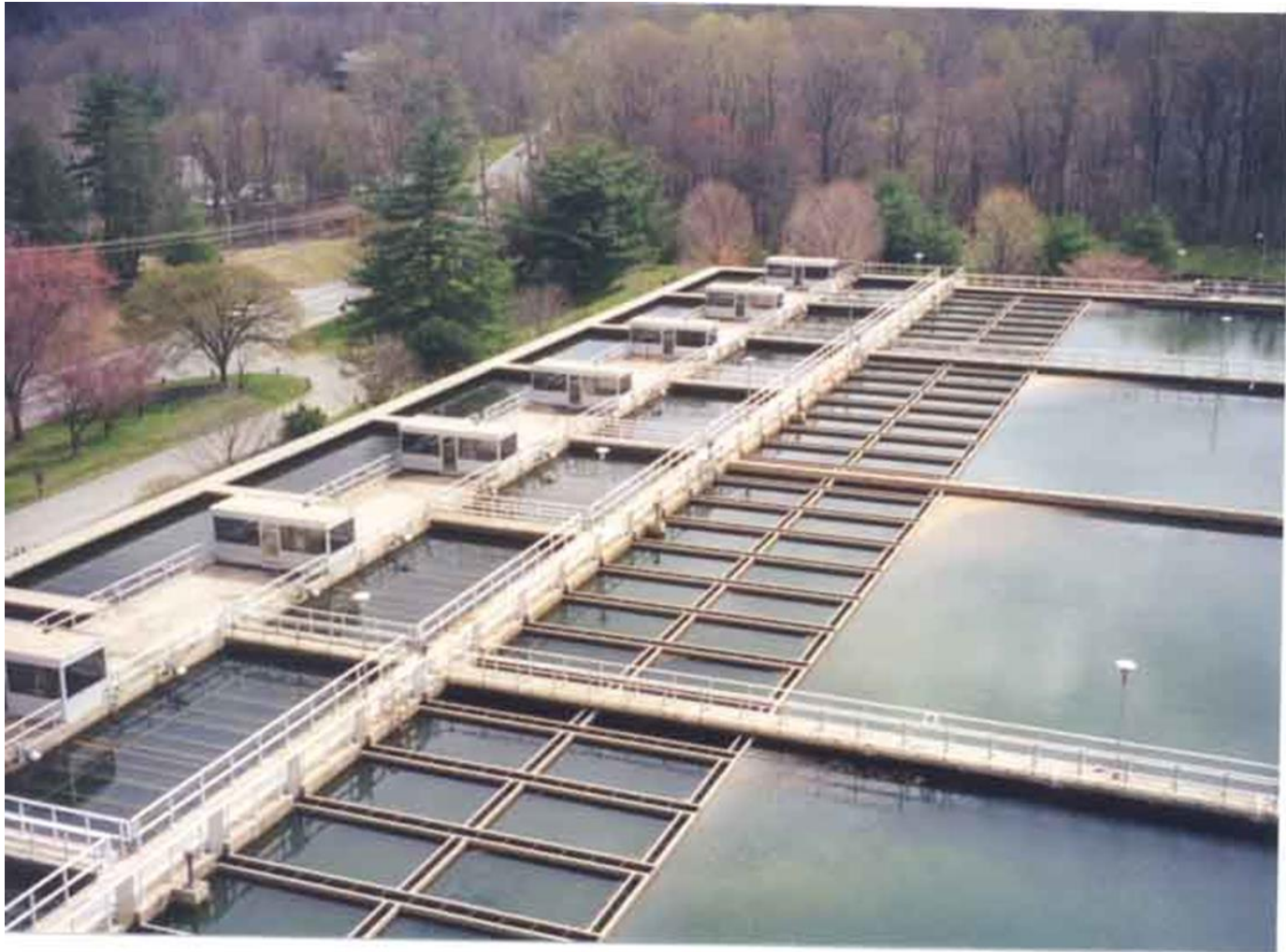

Sedimentation

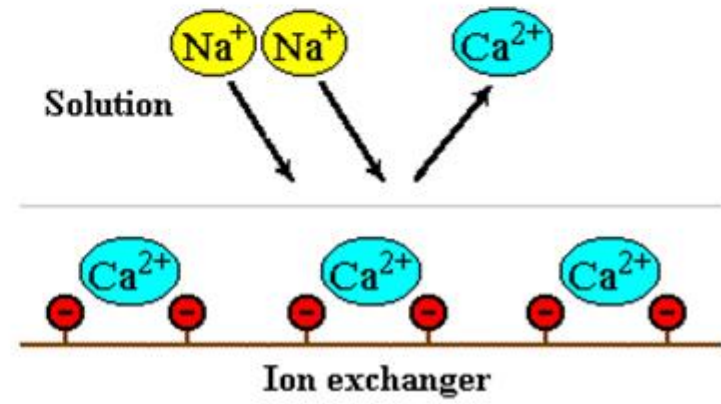
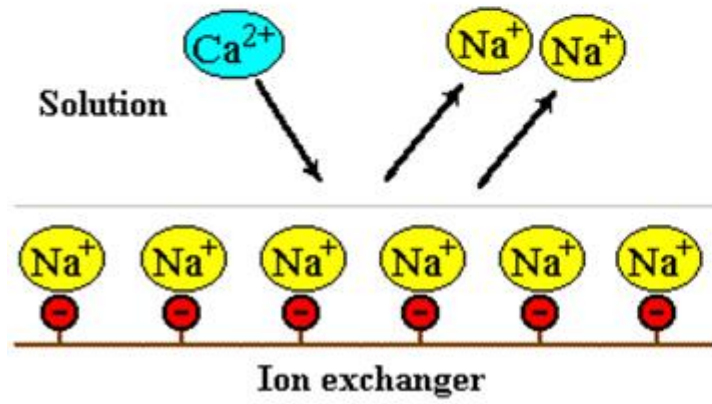
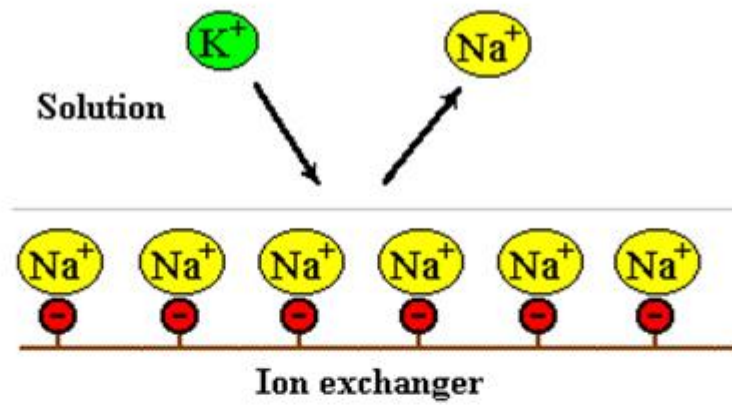

Połączone systemy flokulacji i osadzania

Wymiana jonowa

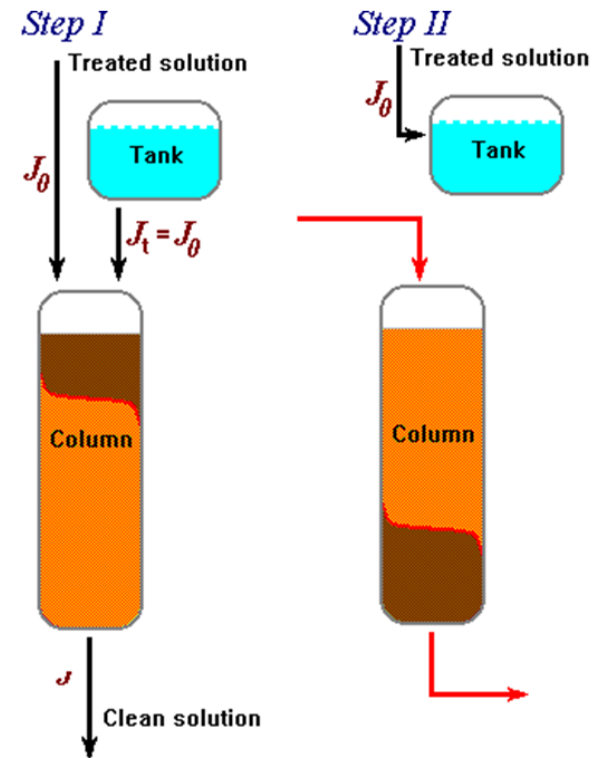
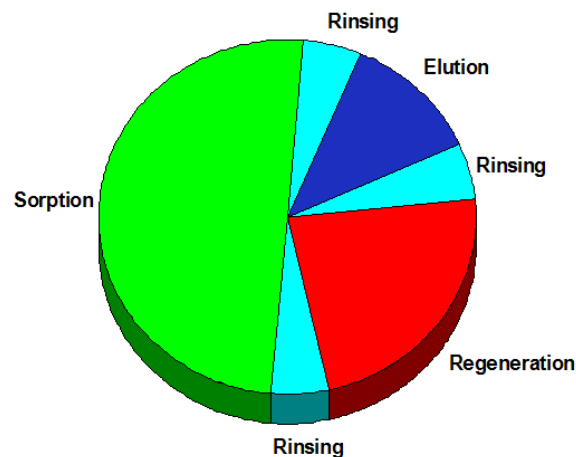

Cykl pracy kolumny jonowymiennej

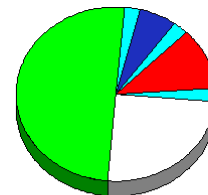
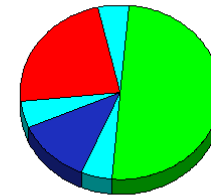
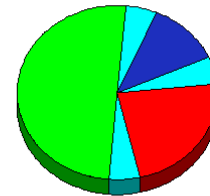
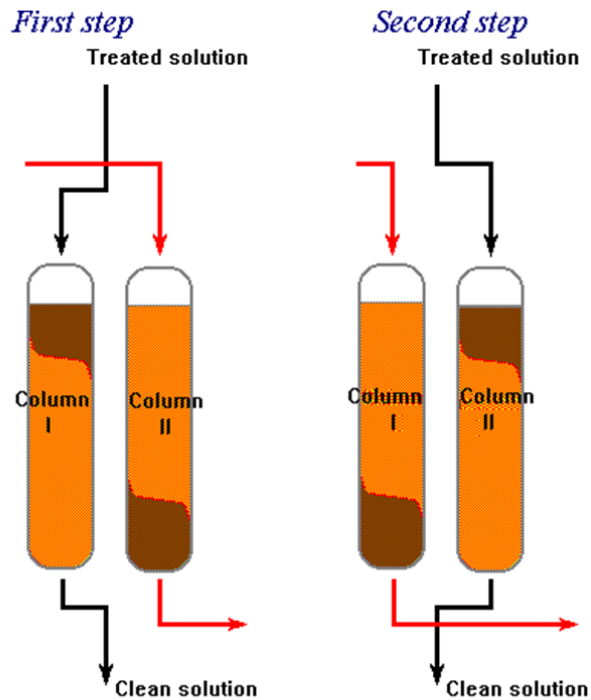
One Column Ion Exchange System

Time Scheme

Double Column Ion Exchange System

Column I

Column II

Kolumny chromatograficzne

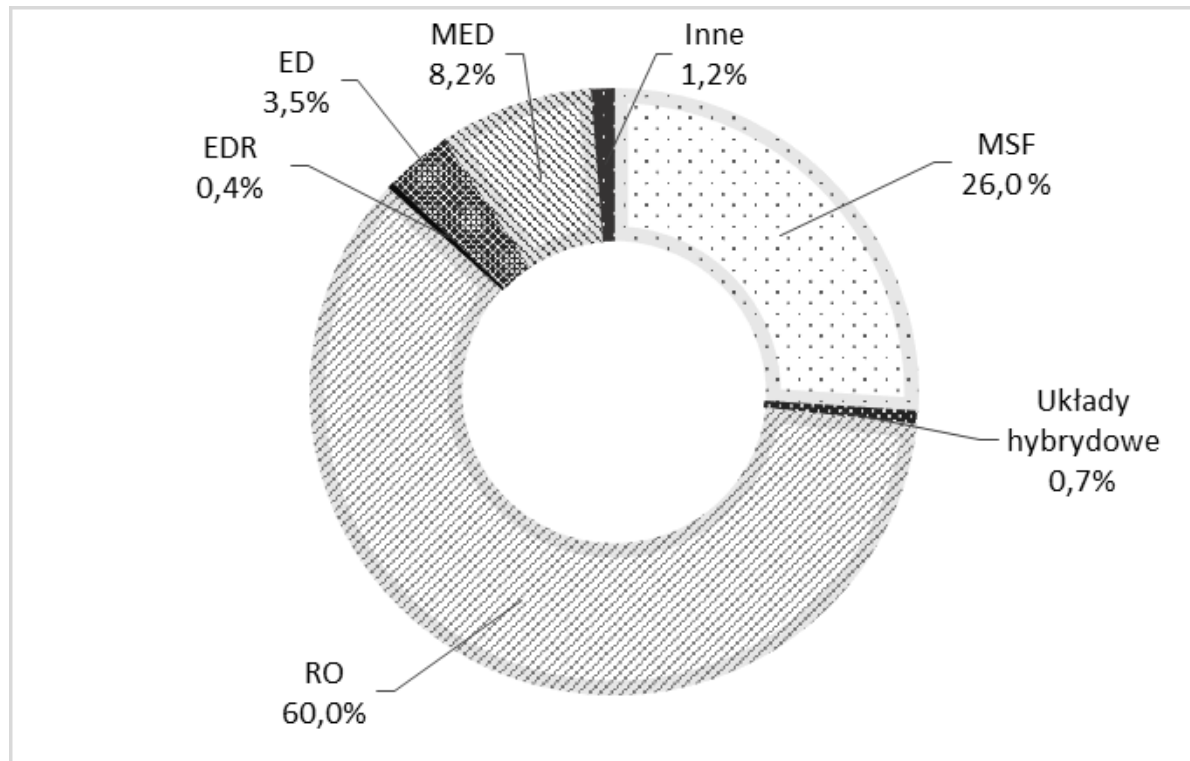

Odsalanie wody

- Wielostopniowa destylacja równowagowa (MSF)
- Odparowywanie wielokrotne (MED)
- Sprężanie par (VC)
- Wymiana jonowa
- Separacja membranowa : odwrócona osmoza (RO)
elektrodializa (ED)

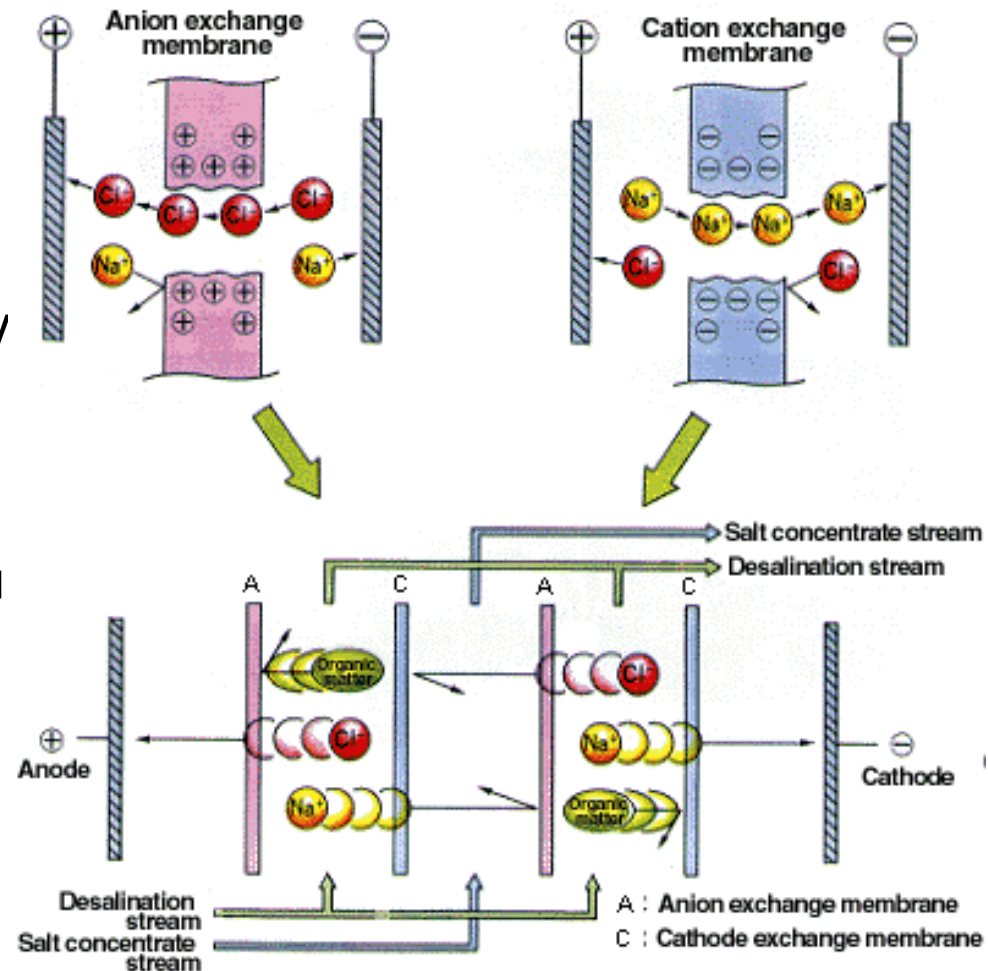
Rynek odsalania wód kopalnianych w Polsce (rok 2012)

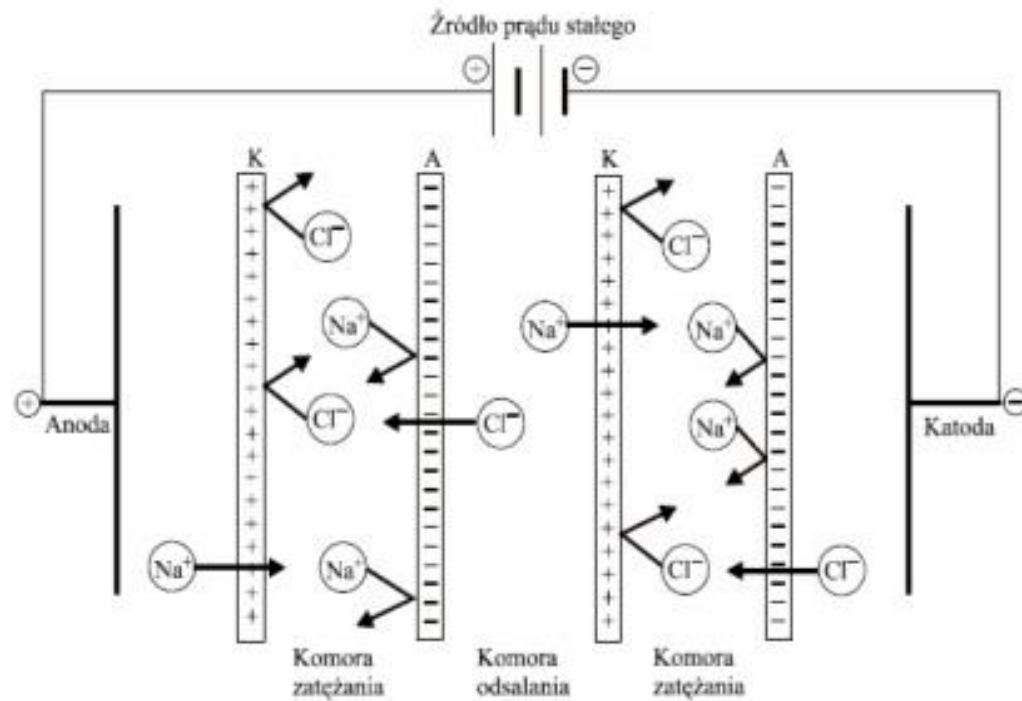
- z uwzględnieniem stosowanych metod. RO: odwrócona osmoza, ED: elektrodializa, EDR: elektrodializa odwracalna, MED: odparowanie wielokrotne, MSF: wielostopniowa destylacja równowagowa

Elektrodializa

- proces podczas którego jony transportowane są przez półprzepuszczalne membrany jonowymiennie zaś siłą napędową jest różnica potencjału elektrycznego. Jony pod wpływem pola elektrycznego wytworzonego między elektrodami wędrują z roztworu o mniejszym stężeniu do roztworu o stężeniu większym.

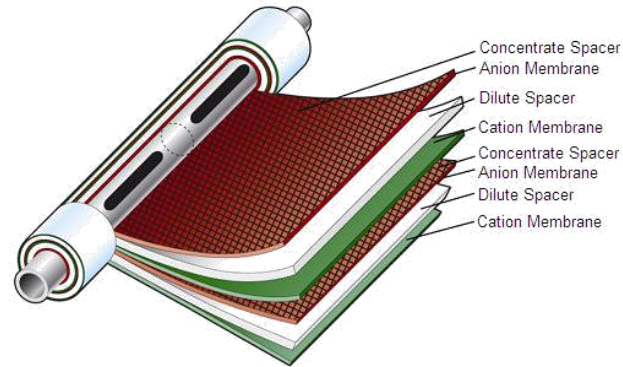
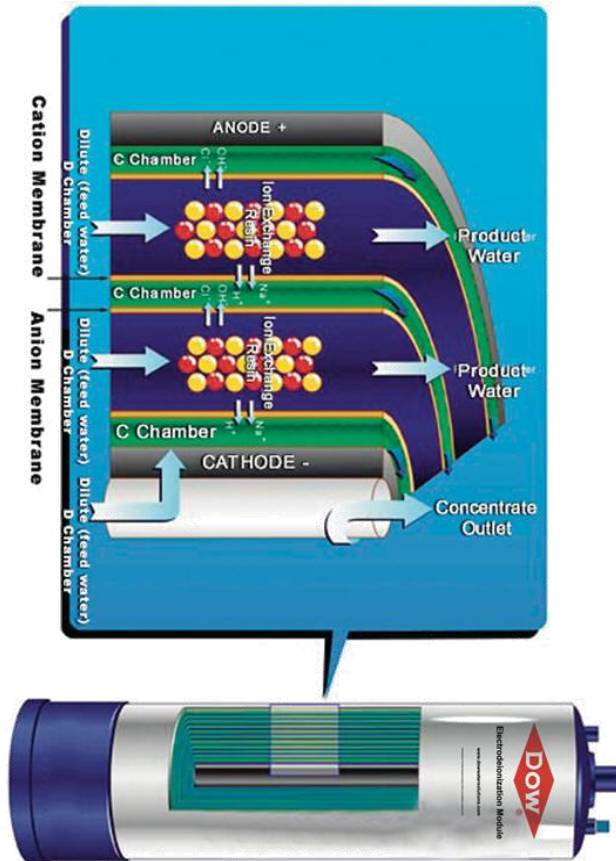

Elektrodializa

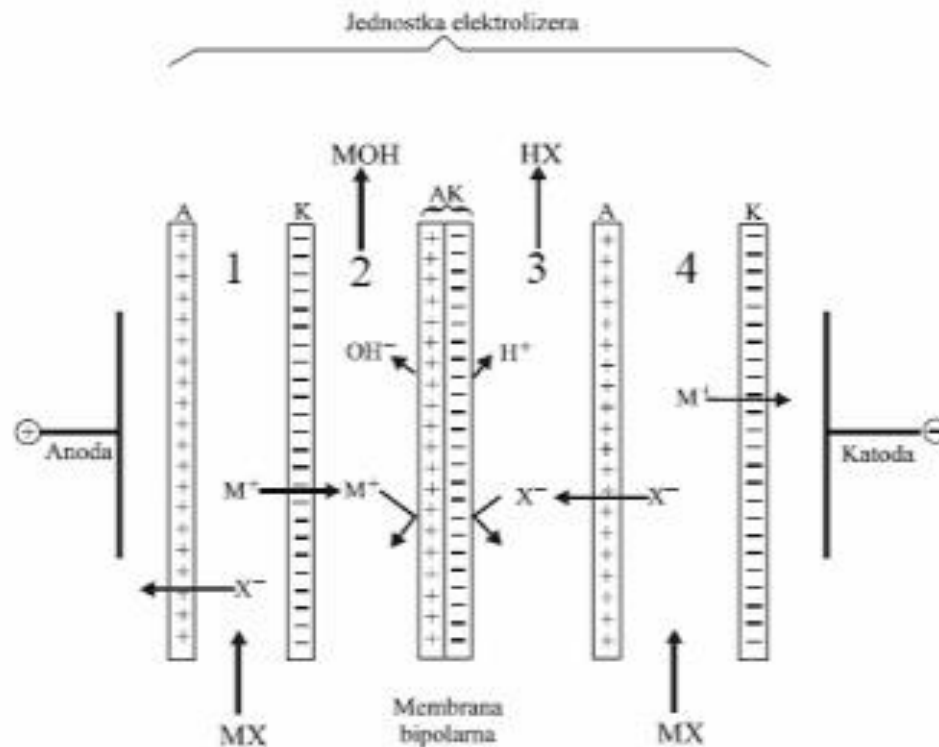
Rys. 1 . Schemat działania elektrodializera z membranami jonoselektywnymi.

Elektrodializa

- Membrany jonoselektywne umieszczone są w polu elektrycznym w postaci stosów elektrodialitycznych
- Membrany kationo- i anionowymienne oddzielone są przeladkami dystansującymi
- Elektrody znajdują się na końcach stosu membranowego w pojedynczych komorach

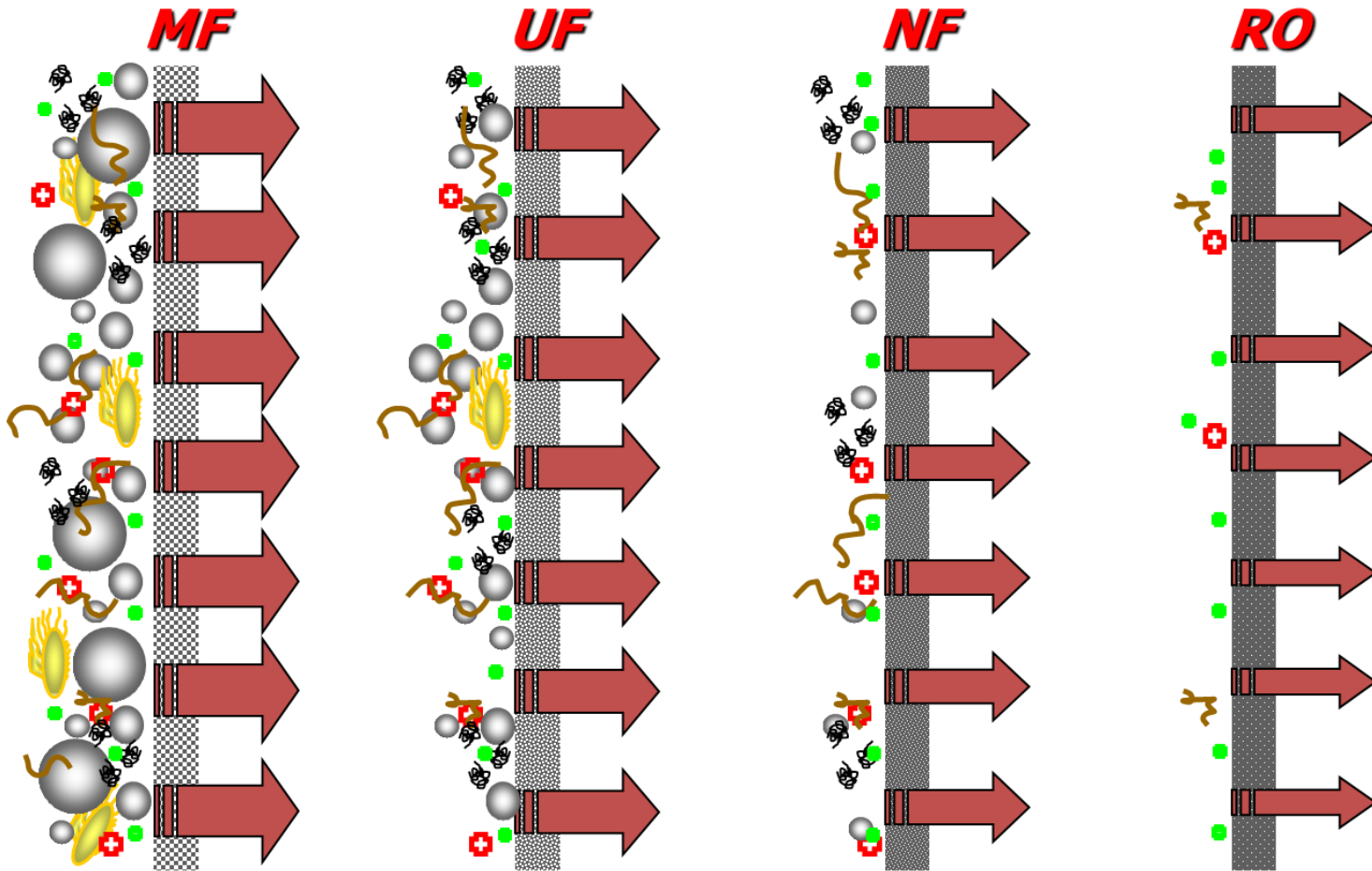
Elektrodializa bipolarne

Rys 2 Schemat działania elektrodializera z membraną bipolarną.

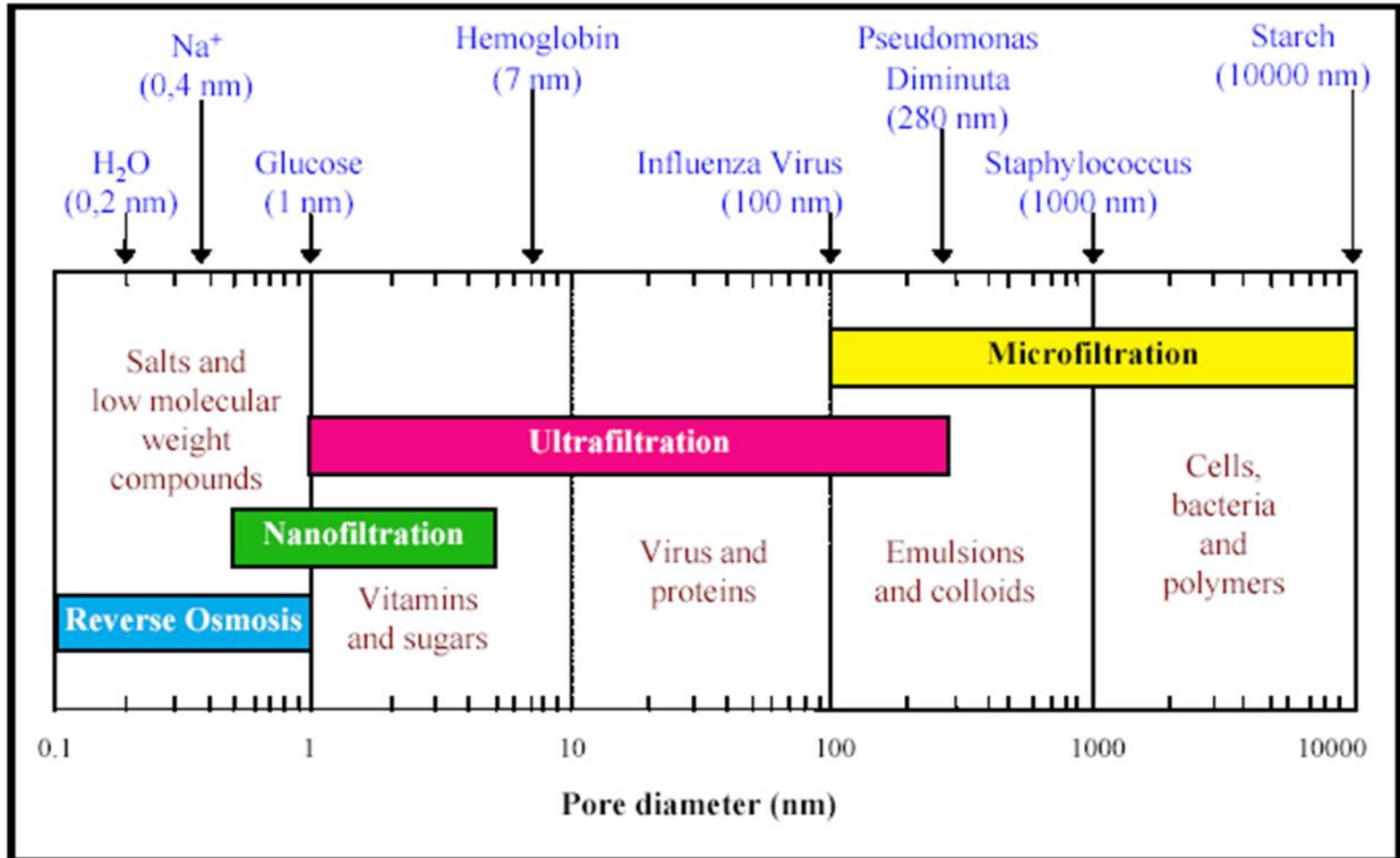

Filtracja membranowa

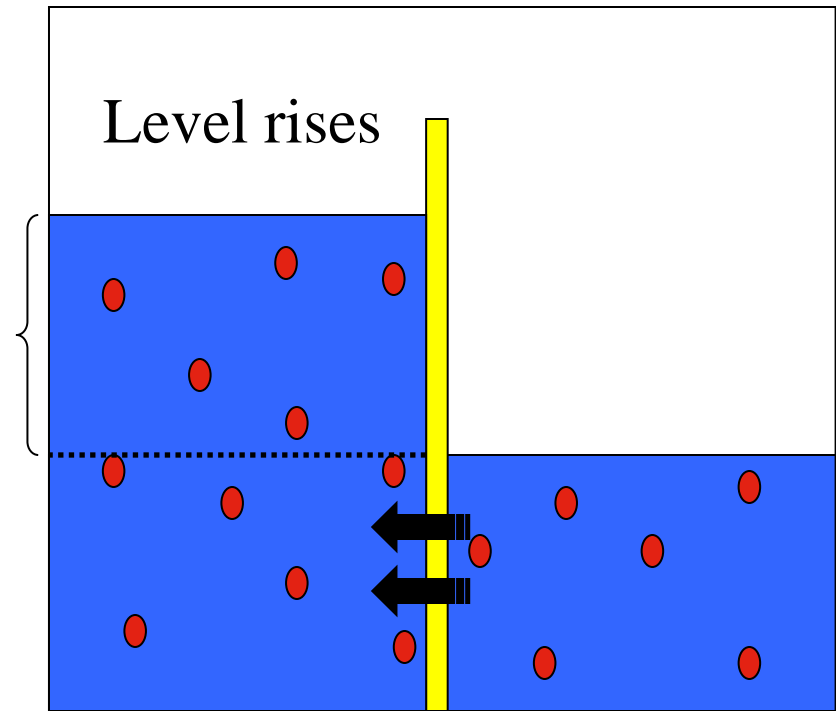
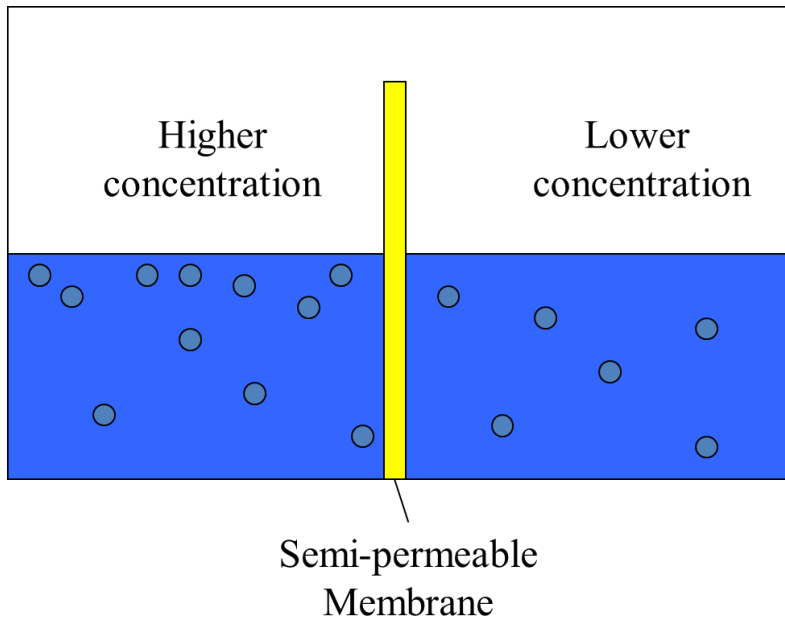

Filtracja membranowa

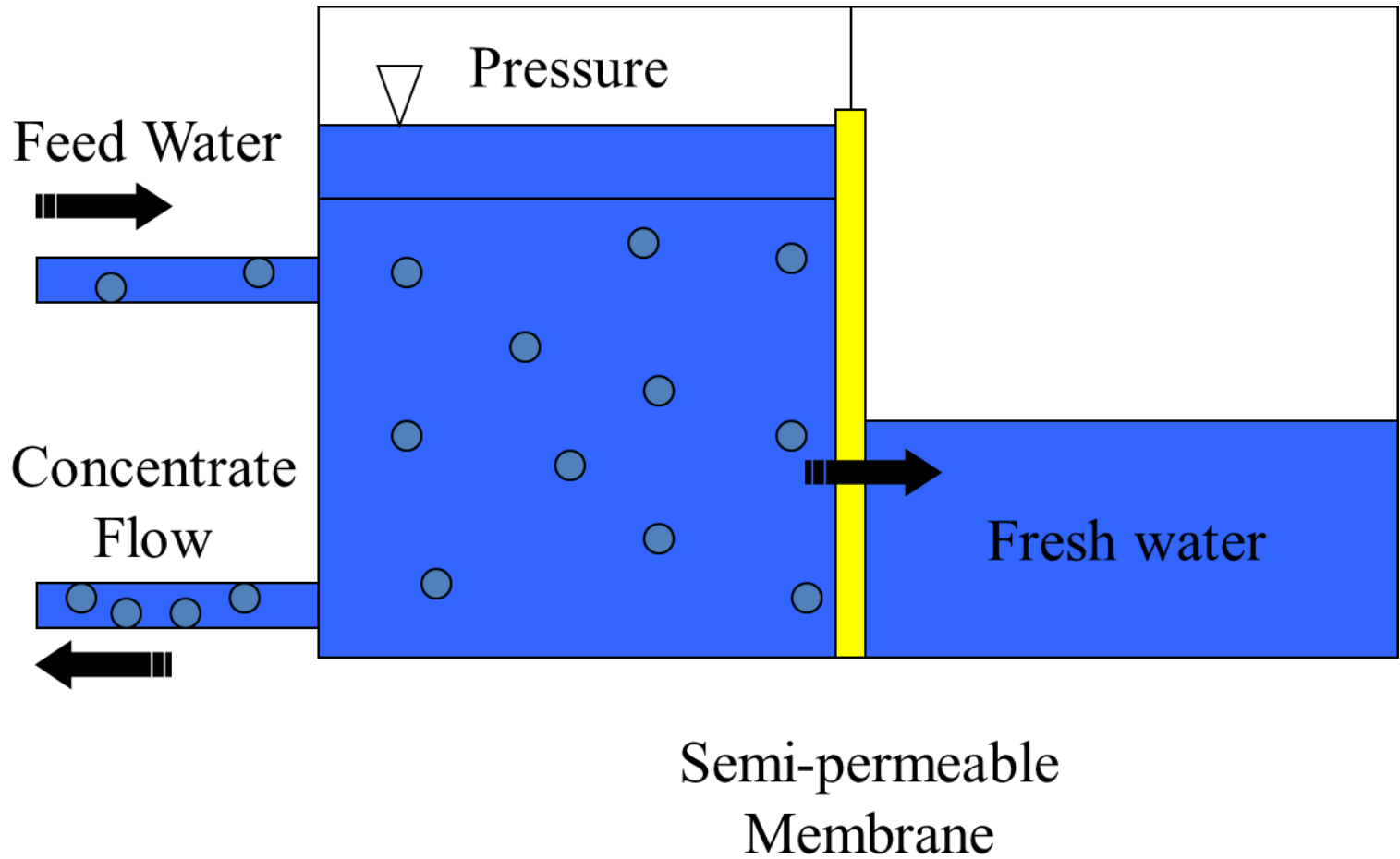
Osmoza

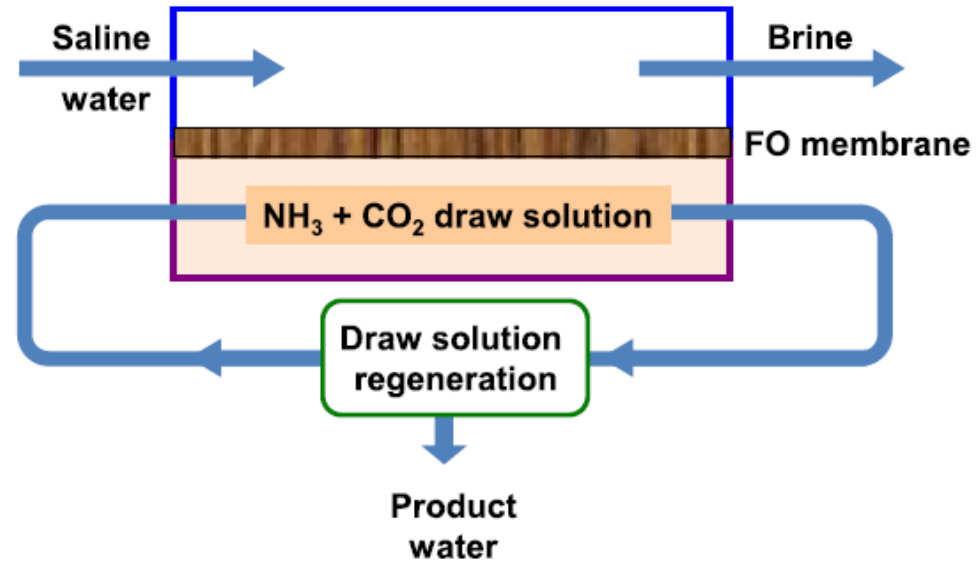
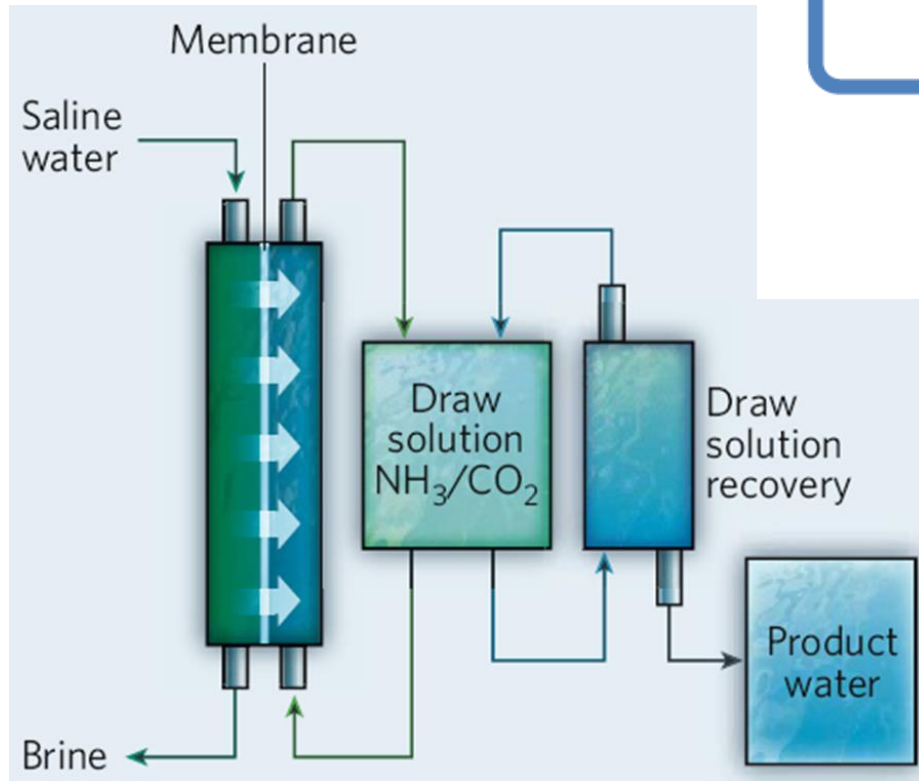

Odwrócona odmoza

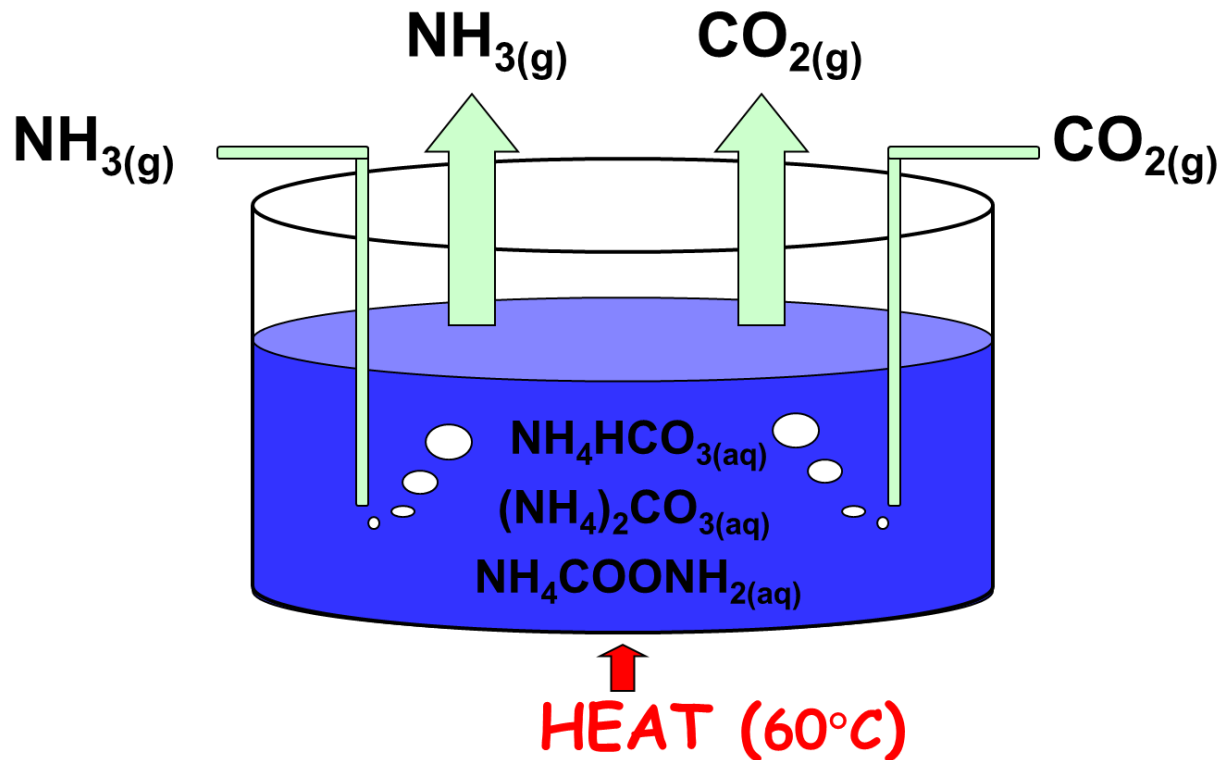

Wymuszona (Forward) osmosis

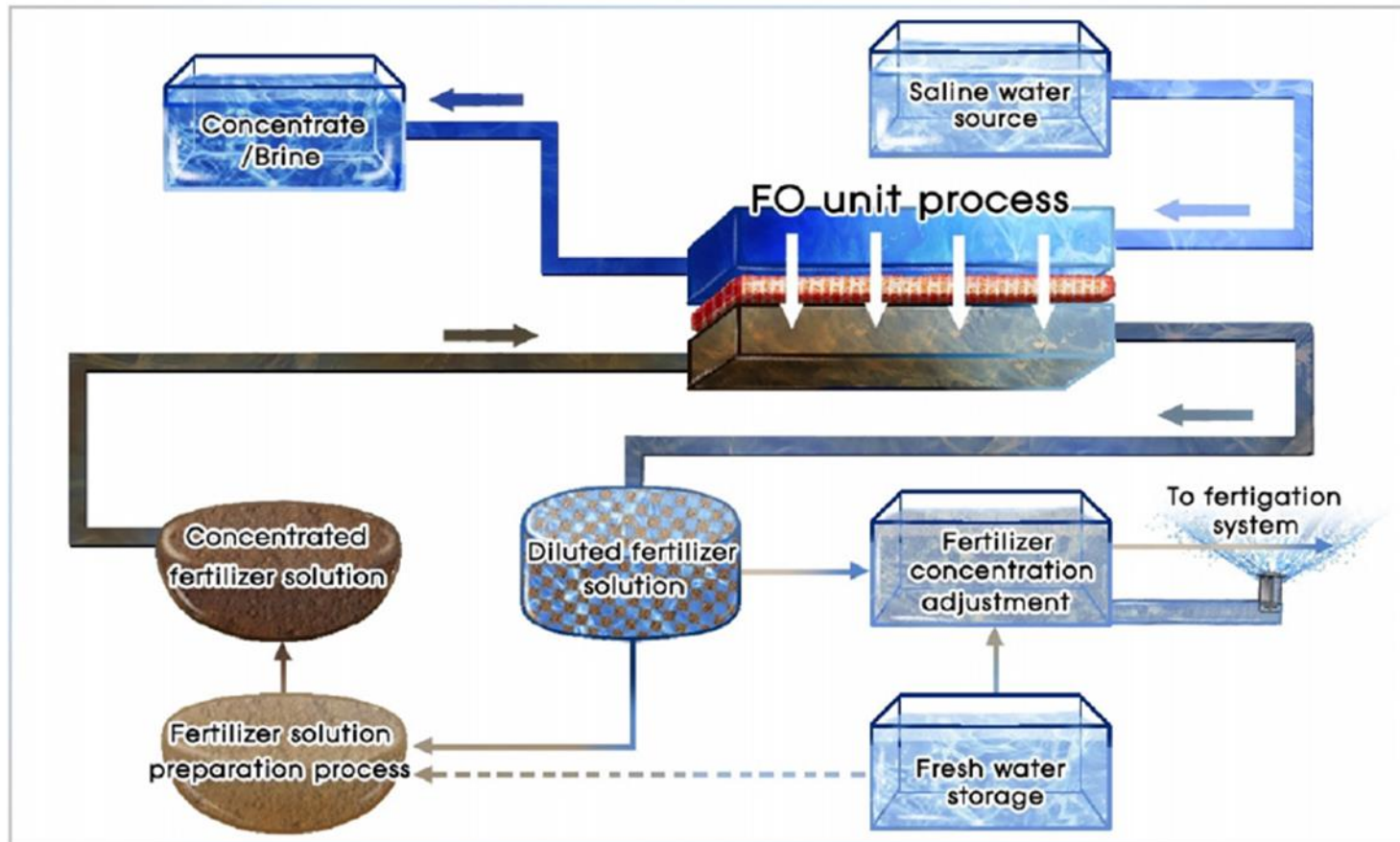

NH₃/CO₂ Draw Solution

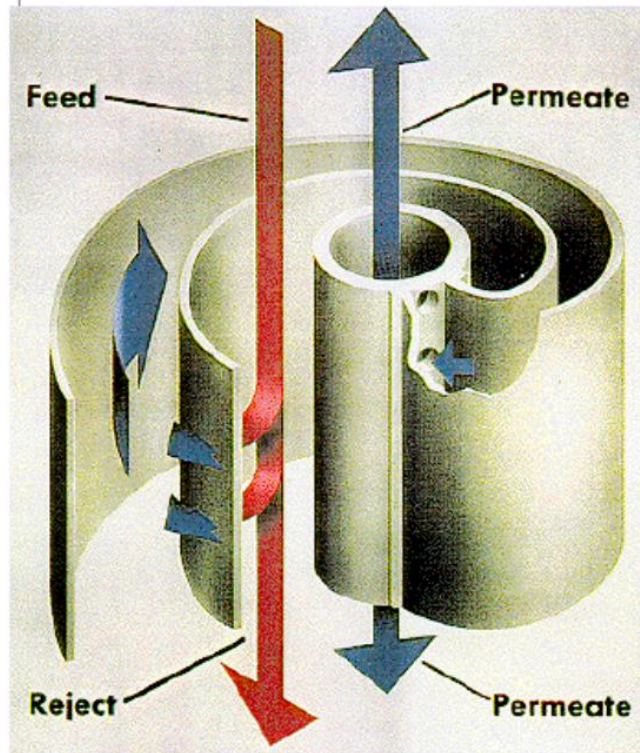

FO w odzyskiwaniu wody z nawozów

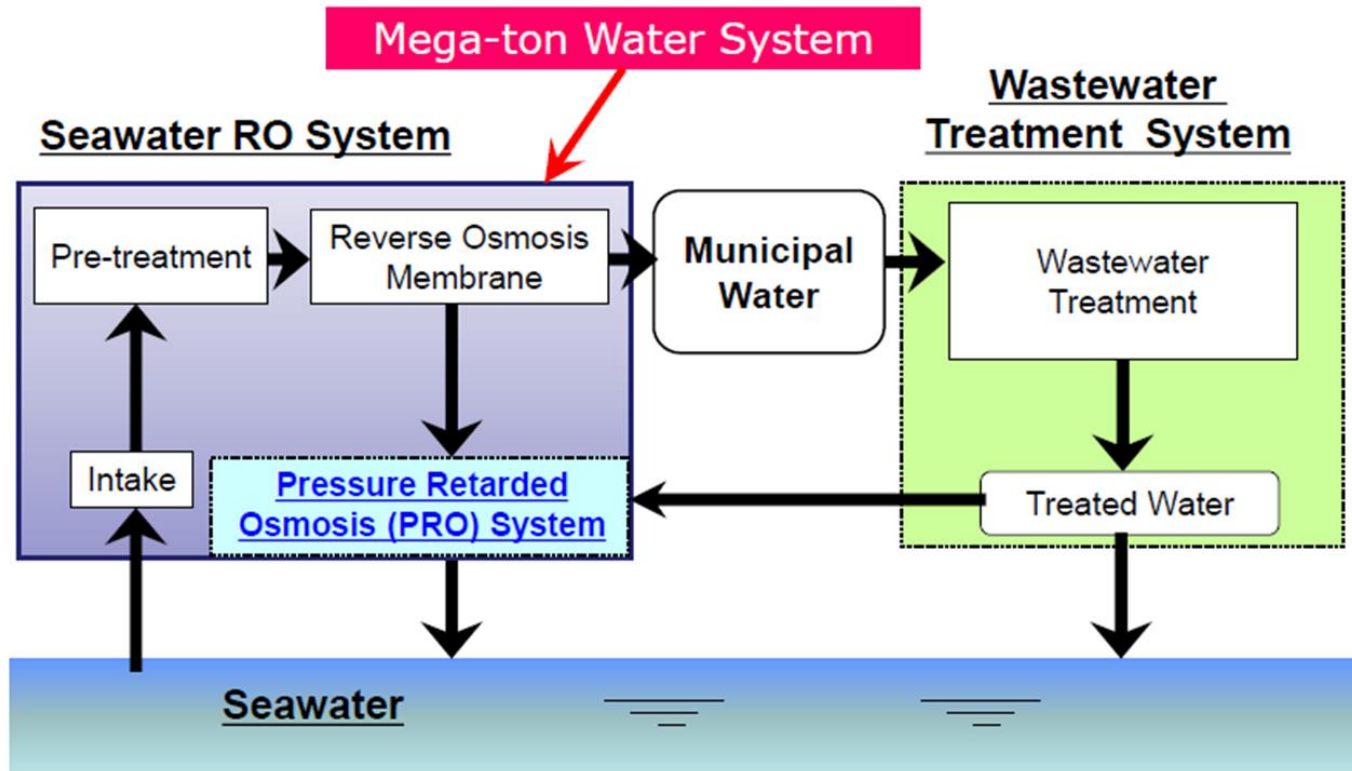
Basic principle of NF and RO systems

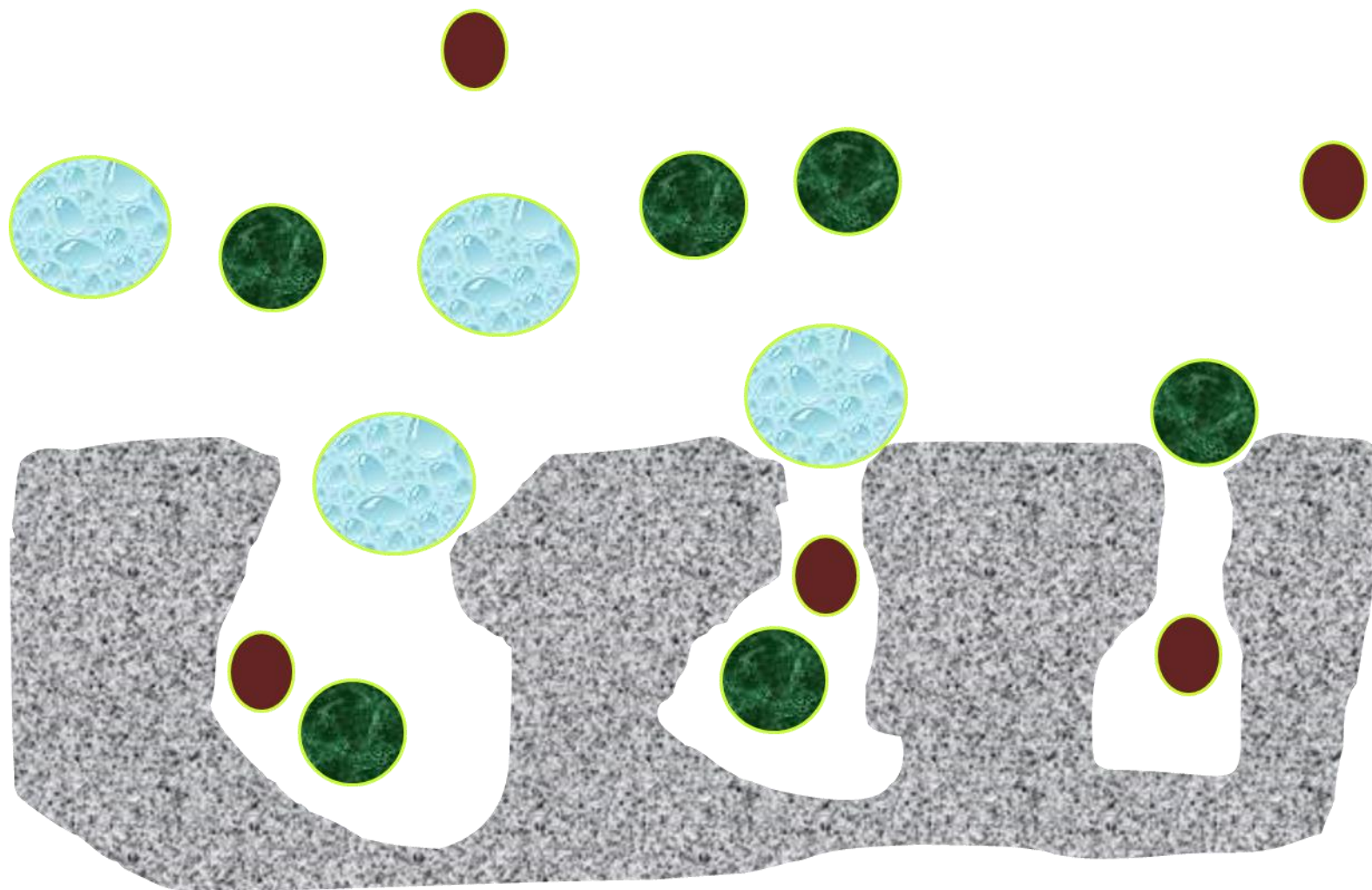

Water Cycle in Mega-ton Water System

Adsorpcja

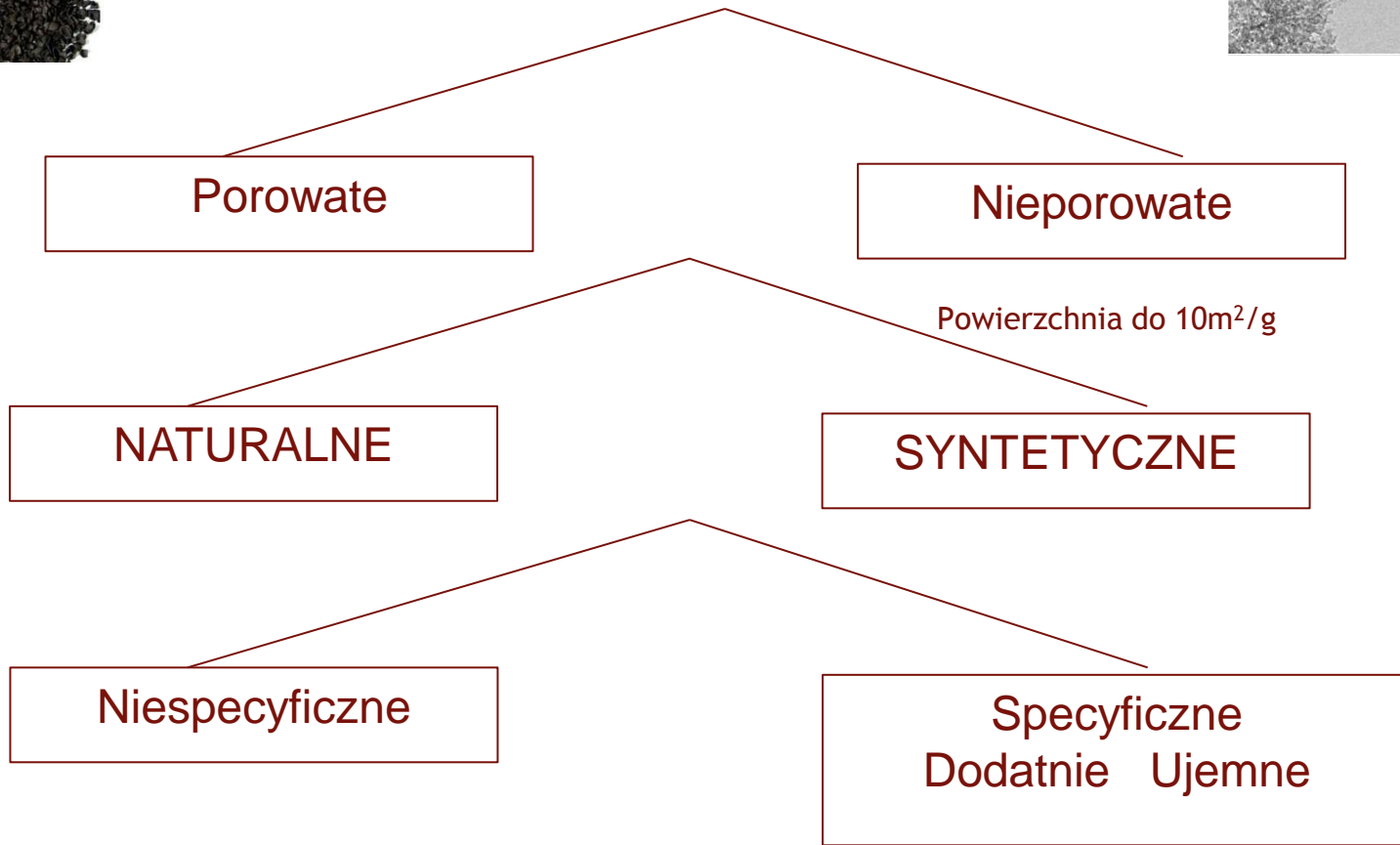
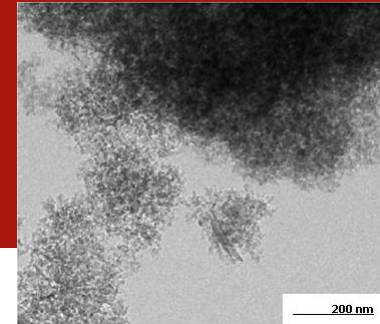

Adsorpcja

- **Adsorpcja fizyczna (wiązania międzycząsteczkowe)**
- **Adsorpcja chemiczna (chemisorpcja) (wiązania chemiczne)**

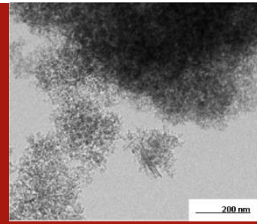

Adsorbenty

Adsorbenty

❖ *Mineralne*

- żel krzemionkowy
- tlenek glinu
- krzemiany/glinokrzemiany
- zeolity (krystaliczne glinokrzemiany)
- aerożele nieorganiczne

❖ *Mineralno-węglowe*

❖ *Organiczne*

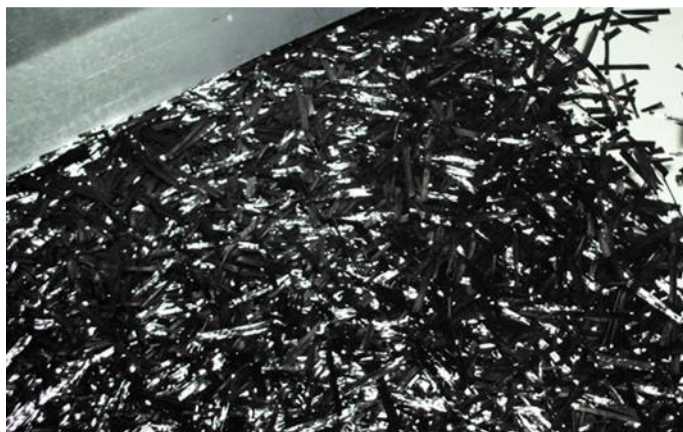
- polimerowe (żywice jonowymienne)
- aerożele organiczne

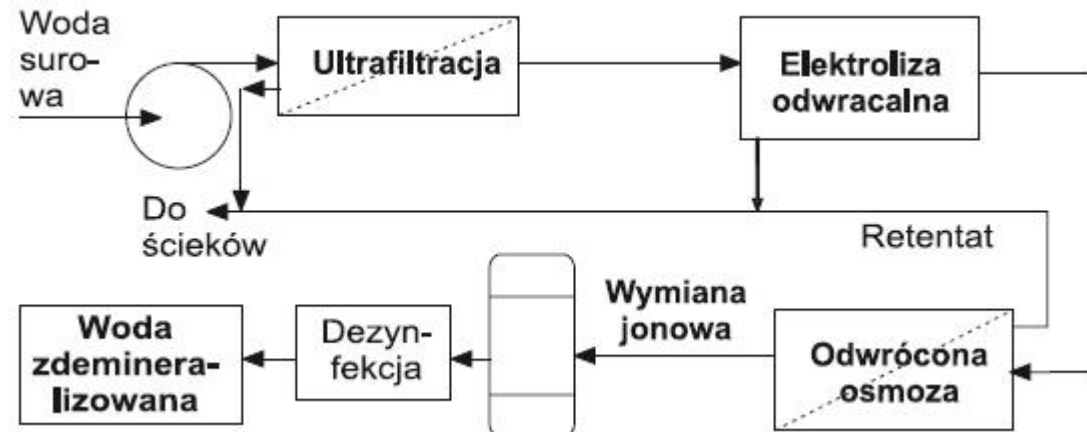
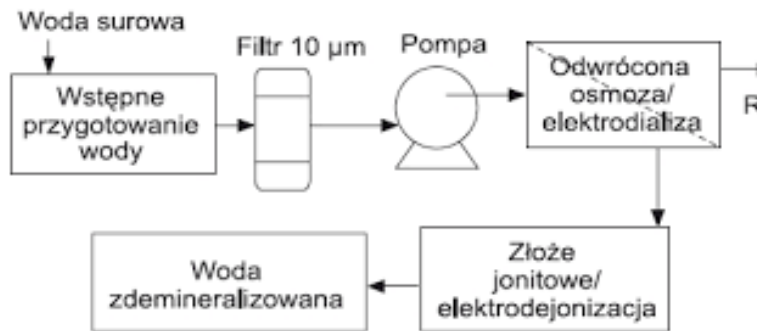
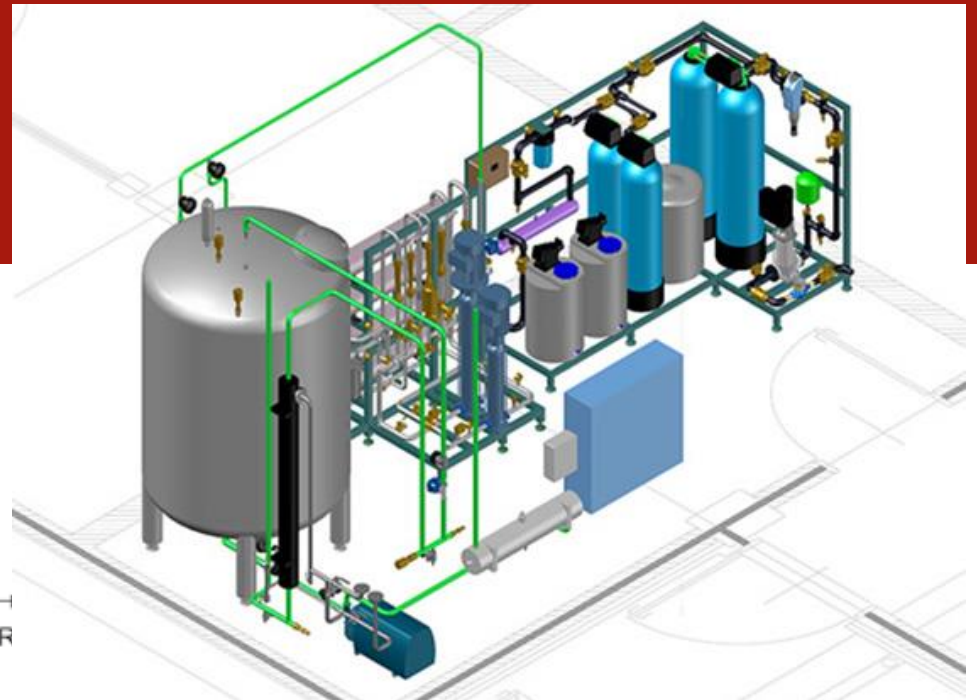
❖ *Węglowe*

- węgłe aktywne
- aktywowane włókna węglowe
- węglowe sita molekularne (carbon molecular sieves, CMS) *ziarna lub membrany*
- aerożele węglowe
- materiały wytwarzane metoda repliki (*templates*)
- pochodne węglików, *CDC – carbide derived carbons*
- nanostruktury węglowe *nanorurki, nanowłókna, (nanotubes, nanofibers)*

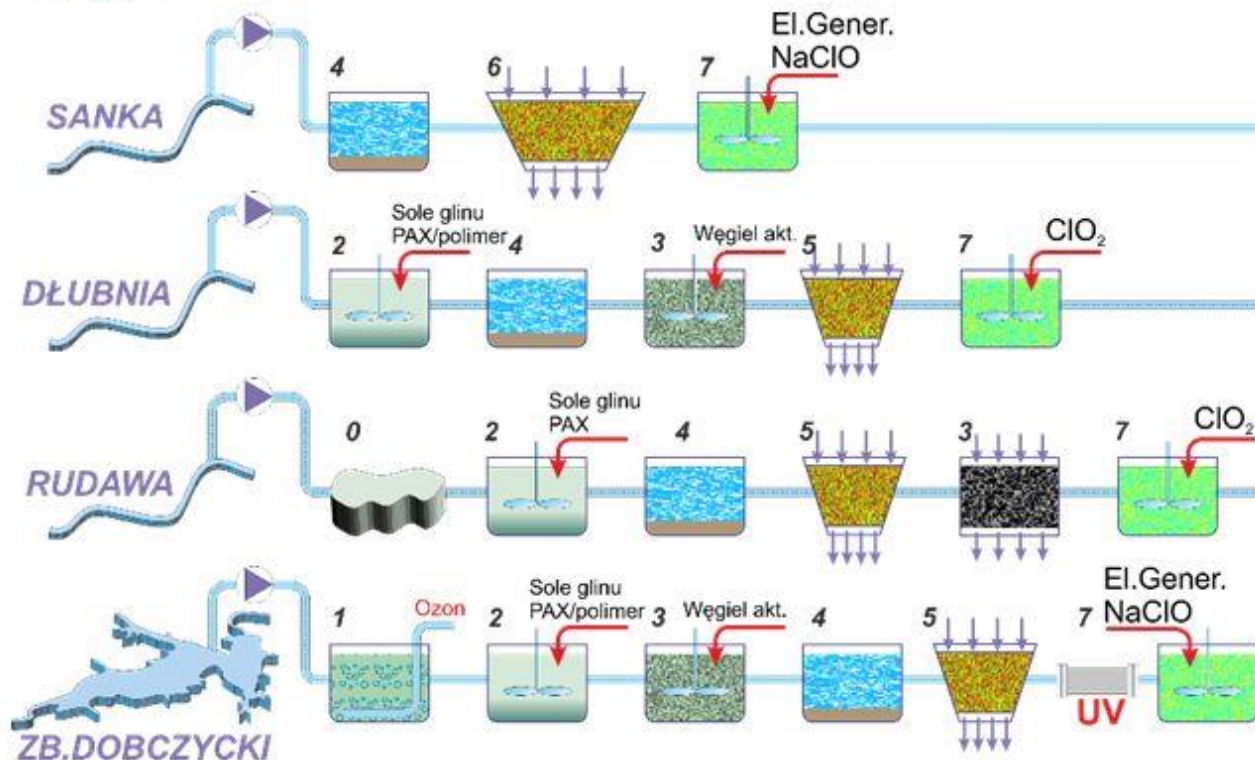
Adsorbenty

PROCESY TECHNOLOGICZNE UZDATNIANIA WODY

objaśnienia:

0. basen wody surowej
1. ozonowanie
2. koagulacja
3. sorpcja na węglu akt.
4. osadzanie
5. filtry pospieszne piask.
6. filtry powolne (infiltracja)
7. dezynfekcja

Dezynfekcja

Fizyczna

- Temperatura:
gotowanie, pasteryzacja
- Promieniowanie:
gamma, nadfioletowe
- Fale dźwiękowe:
działanie ultradźwiękami

Chemiczna

- Chlor wolny
- Chloraminy
- Ditlenek chloru
- Podchloryn sodu
- Ozon

Zaawansowane procesy utleniania:

jednoczesne działanie utleniacza chemicznego i promieniowania UV

Dezynfekcja

Fizyczna

Lampy UV do czyszczenia wody w basenie

Chemiczna

- ozonator

Dezynfekcja

Usuwanie mikroorganizmów:

- Niszczenie komórek na drodze dezynfekcji
- Niszczenie DNA na drodze dezynfekcji
- Separacja na drodze fizycznej
- Adsorpcja fizyczna lub chemiczna komórek

Oczyszczanie ścieków

- Ścieki bytowe
- Ścieki komunalne (bytowe + przemysłow)
- Ścieki przemysłowe
- Wody opadowe

Procesy jednostkowe w oczyszczaniu ścieków

fizyczne

- Cedzenie i sedimentacja
- Filtracja i wirowanie
- Procesy membranowe
- Adsorpcja

Oczyszczanie wstępne: usunięcie części stałych

chemiczne

- Koagulacja i strącanie
- Chemiczne utlenianie

biologiczne

- Technologia osadu czynnego
- Technologie z utwierdzoną biomasa

Oczyszczanie ścieków

Wskaźnik zanieczyszczenia	Jednostka	Stężenie zanieczyszczeń przy jednostkowym zużyciu wody	
		90 l / (mieszXdzie)	220 l / (mieszXdzie)
BZT ₅	gO/m ³	667	273
ChZT	gO/m ³	1333	545
Zawiesiny ogólne	g/m ³	778	318
Azot ogólny	gN/m ³	122	50
Fosfor ogólny	gP/m ³	28	11

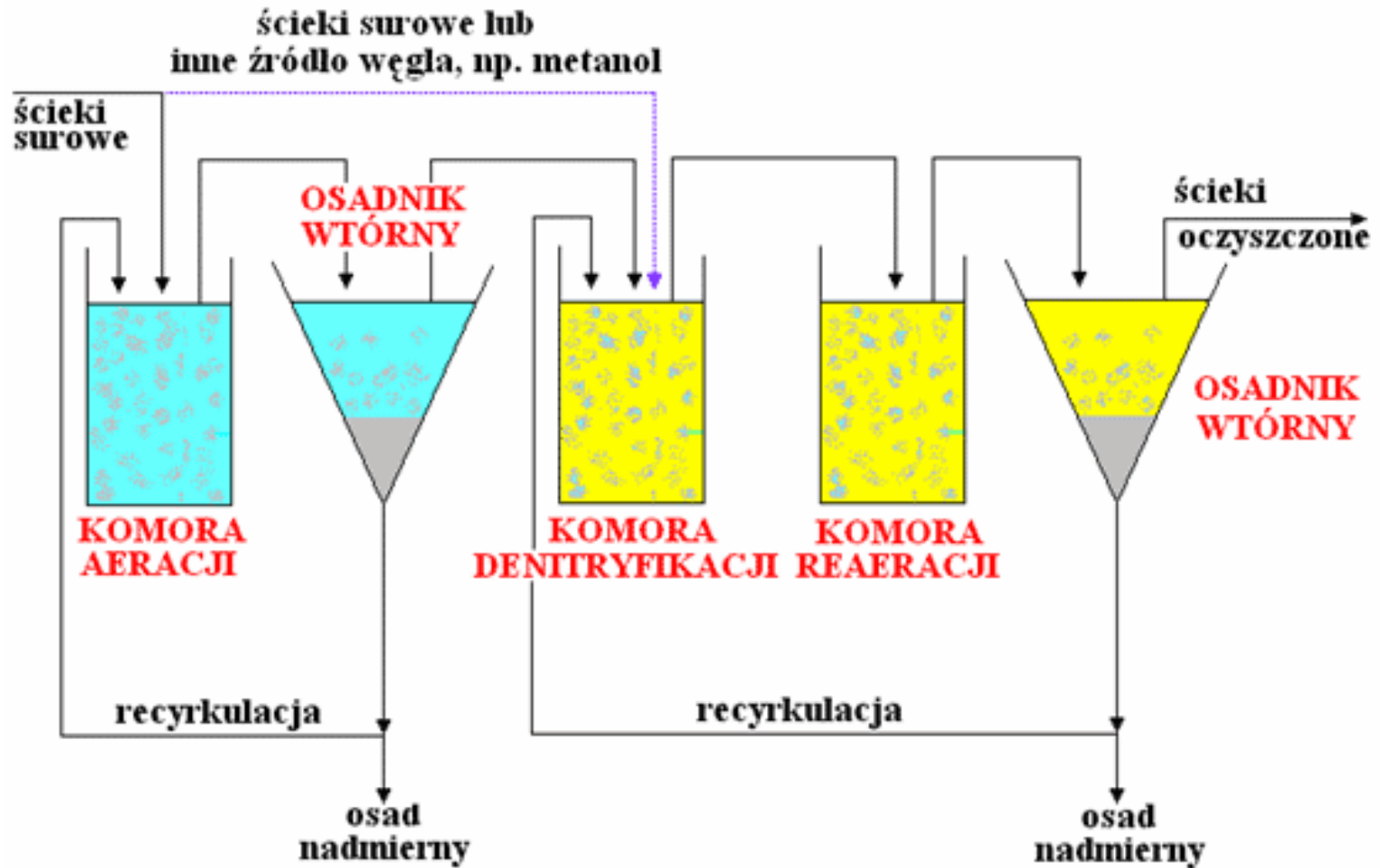
Oczyszczanie ścieków

Chemiczne zapotrzebowanie tlenu, ChZT – wskaźnik ilości zanieczyszczeń wód i ścieków. Określane jest przez określenie ilości tlenu (mg/dm^3 , g/m^3) pobranego z utleniaczy (np. dichromianów, $Cr_2O_7^{2-}$, jodanów, IO_3^- , nadmanganianów, MnO_4^-) na utlenienie związków organicznych i niektórych związków nieorganicznych (np. siarczynów, siarczków, żelaza(II)) do najwyższego w danych warunkach stopnia utlenienia

Biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (BZT_n) – umowny wskaźnik określający biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (mg/dm^3 , g/m^3), czyli ilość tlenu wymaganą do utlenienia związków organicznych przez mikroorganizmy (bakterie aerobowe).

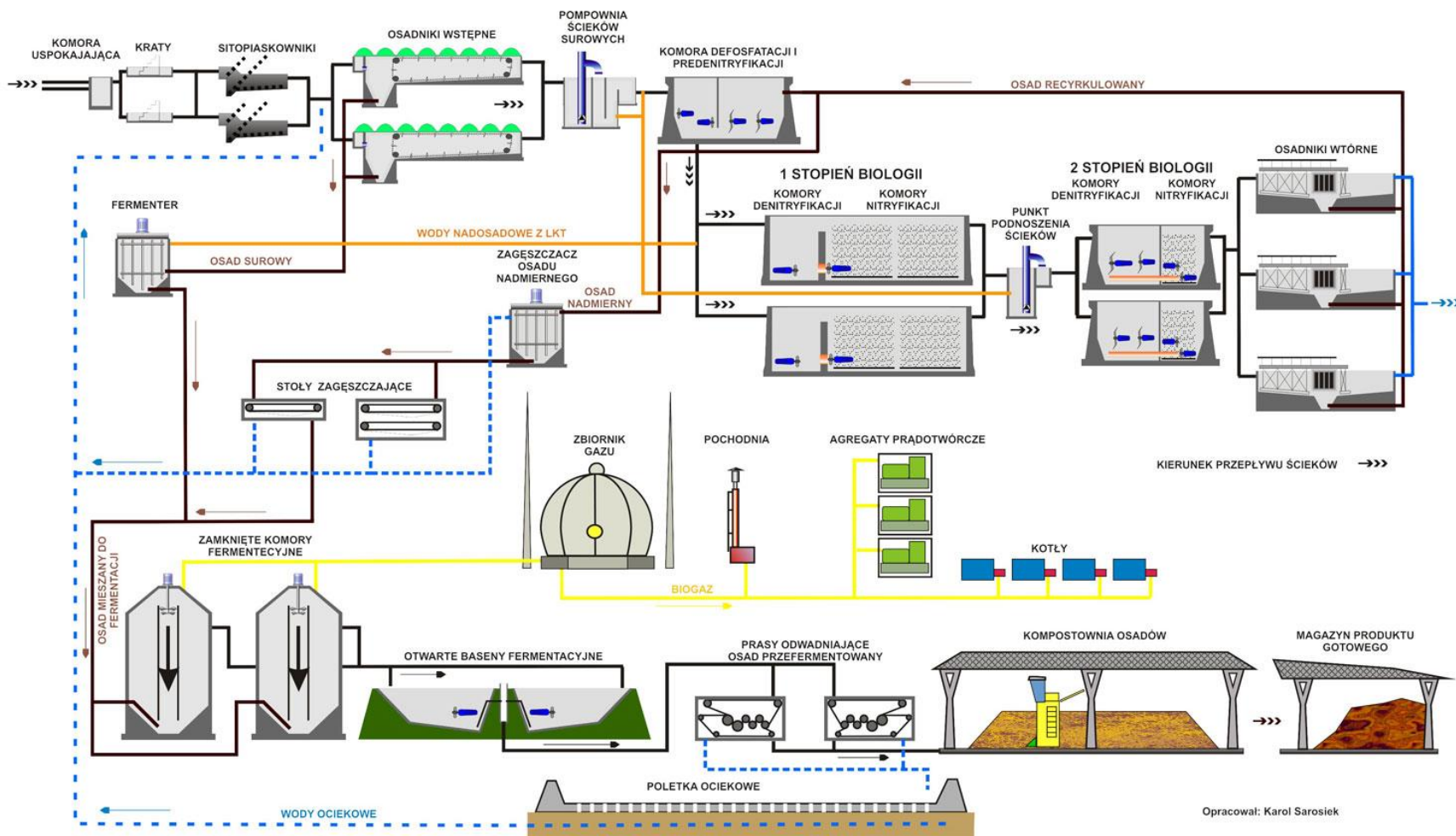

Oczyszczanie ścieków

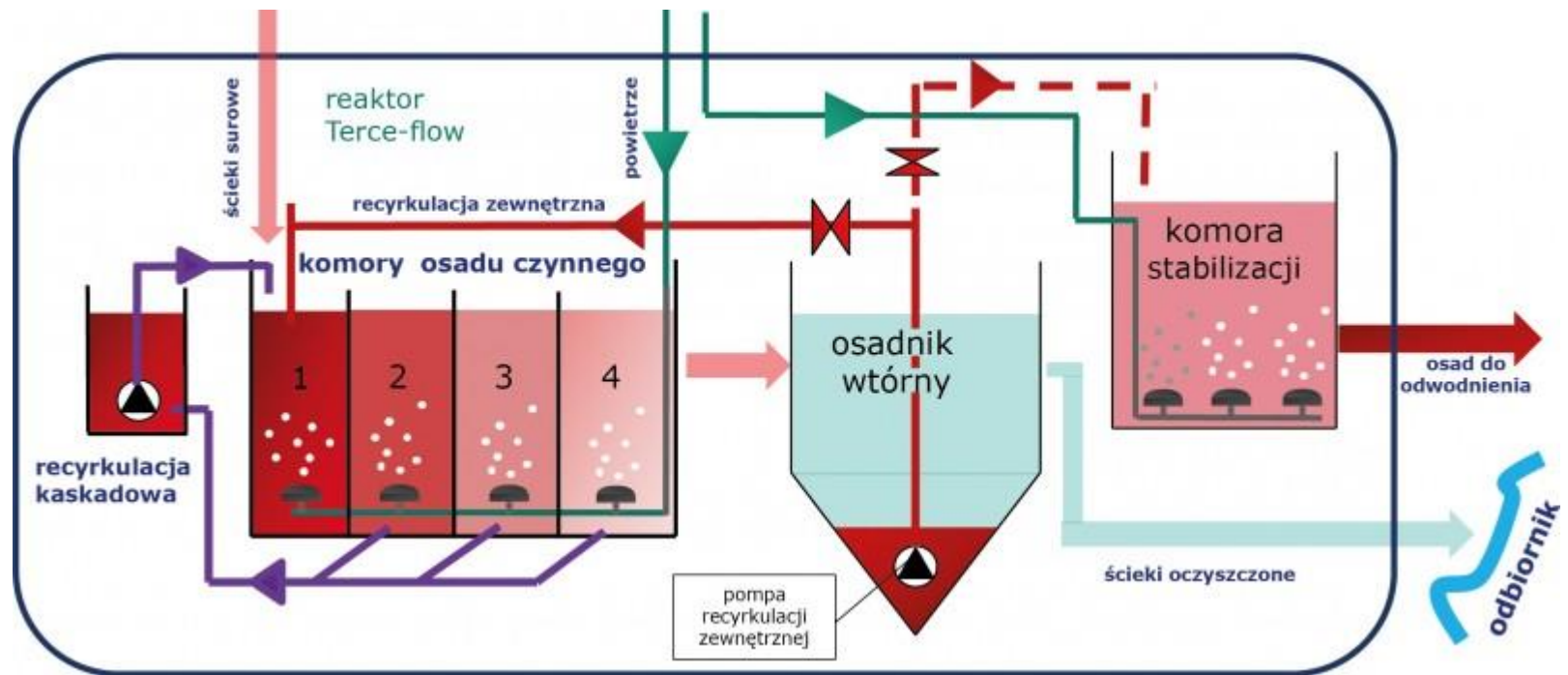

SCHEMAT TECHNOLOGICZNY OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W NOWEJ WSI EŁCKIEJ

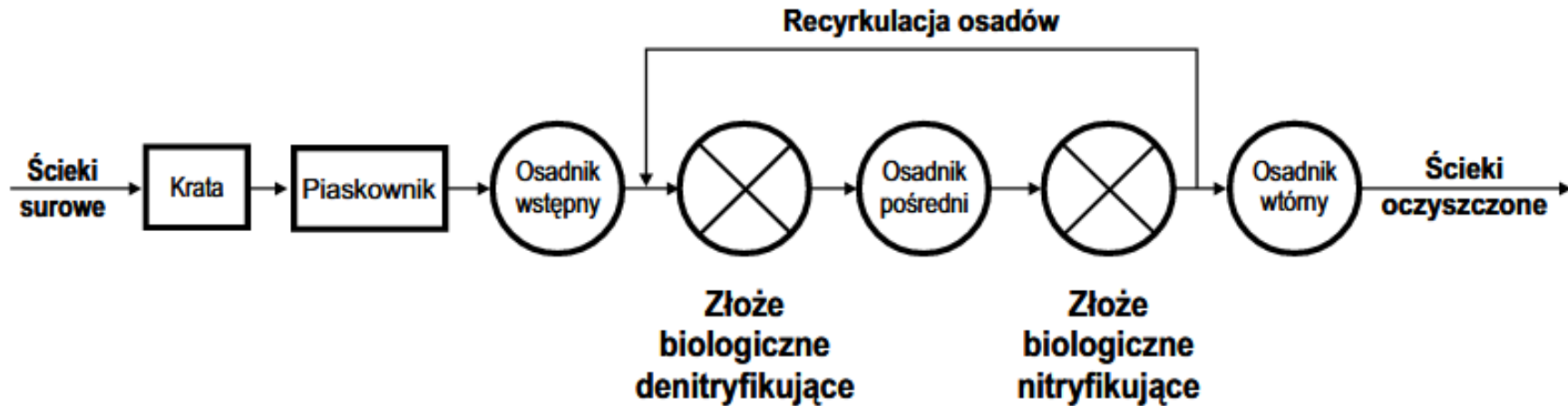

Technologia osadu czynnego

Technologia osadu czynnego

Dwustopniowa oczyszczalnia biologiczna (złoże denitryfikujące + złoże nitryfikujące) przystosowana do usuwania związków azotowych (Neuhausen).

Technologia fermentacji metanowej ścieków

Zalety:

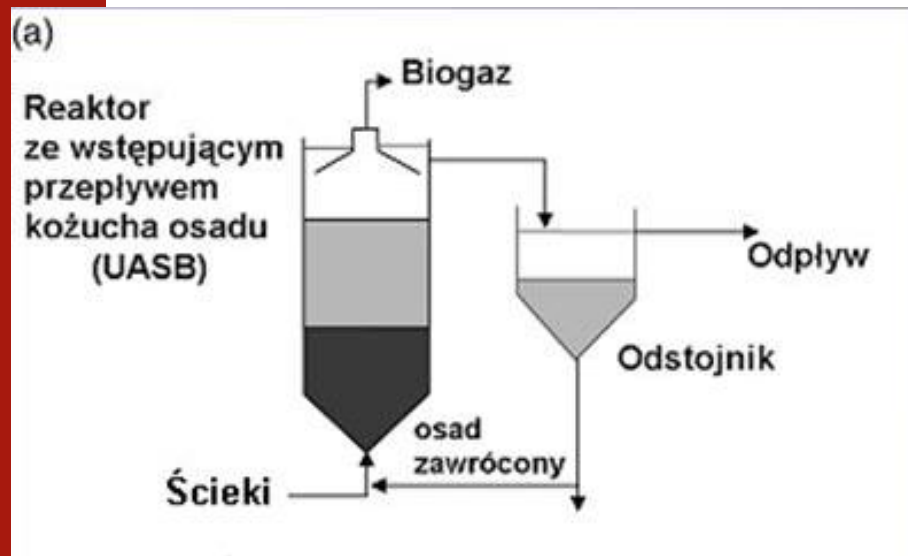
- Nie wymaga kosztownego napowietrzania
- Niewielka ilość stałego odpadu
- Uzyskuje się biogaz (400 m³ z 1 MG usuwanych sub. organicznych)

Najczęściej stosowane reaktory:

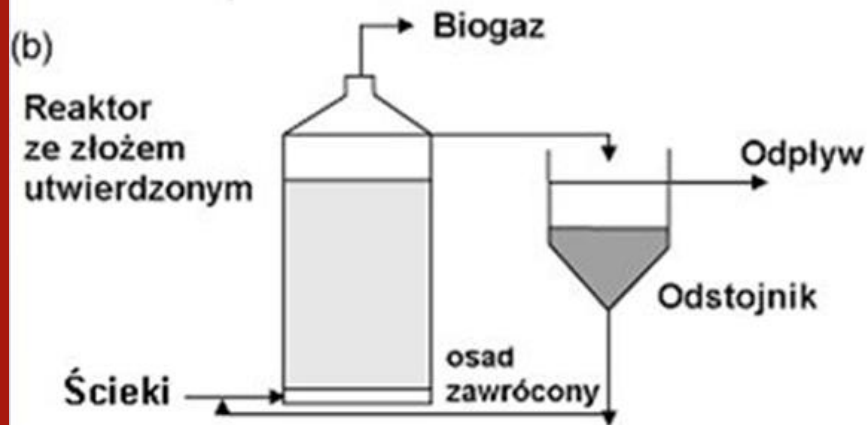
- reaktor UASB
- reaktor ze stałym wypełnieniem
- reaktor ze złożem fluidalnym

Technologia fermentacji metanowej ścieków

- Ścieki wpływają od spodu,
- Przepływają przez osad czynny bakterii beztlenowych rosnących na powierzchni ziaren nośnika np.: plastik, żwir, piasek, szkło
- Mieszanina biogazu, wody, osadu czynnego jest rozdzielana w separatorze na górze

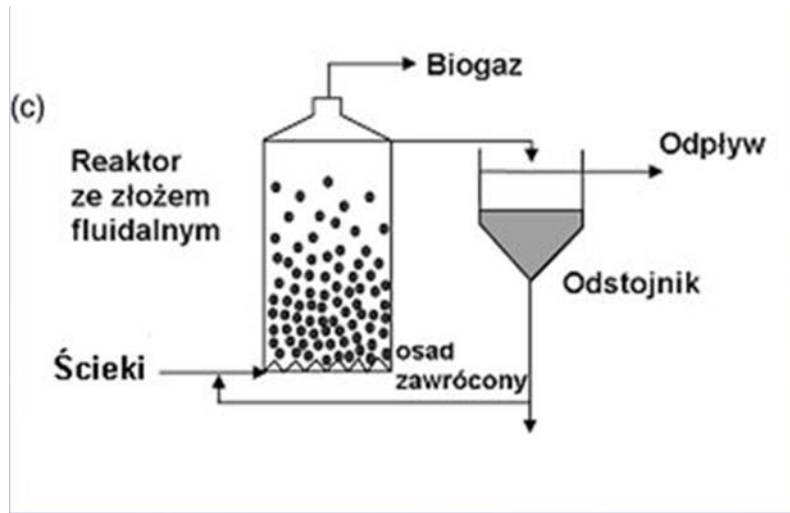

Technologia fermentacji metanowej ścieków

- 60-90 % objętości to wypełnienie najczęściej z tworzywa sztucznego, do którego przytwierdzona jest biomasa
- Przepływ ścieków może być od góry i od dołu

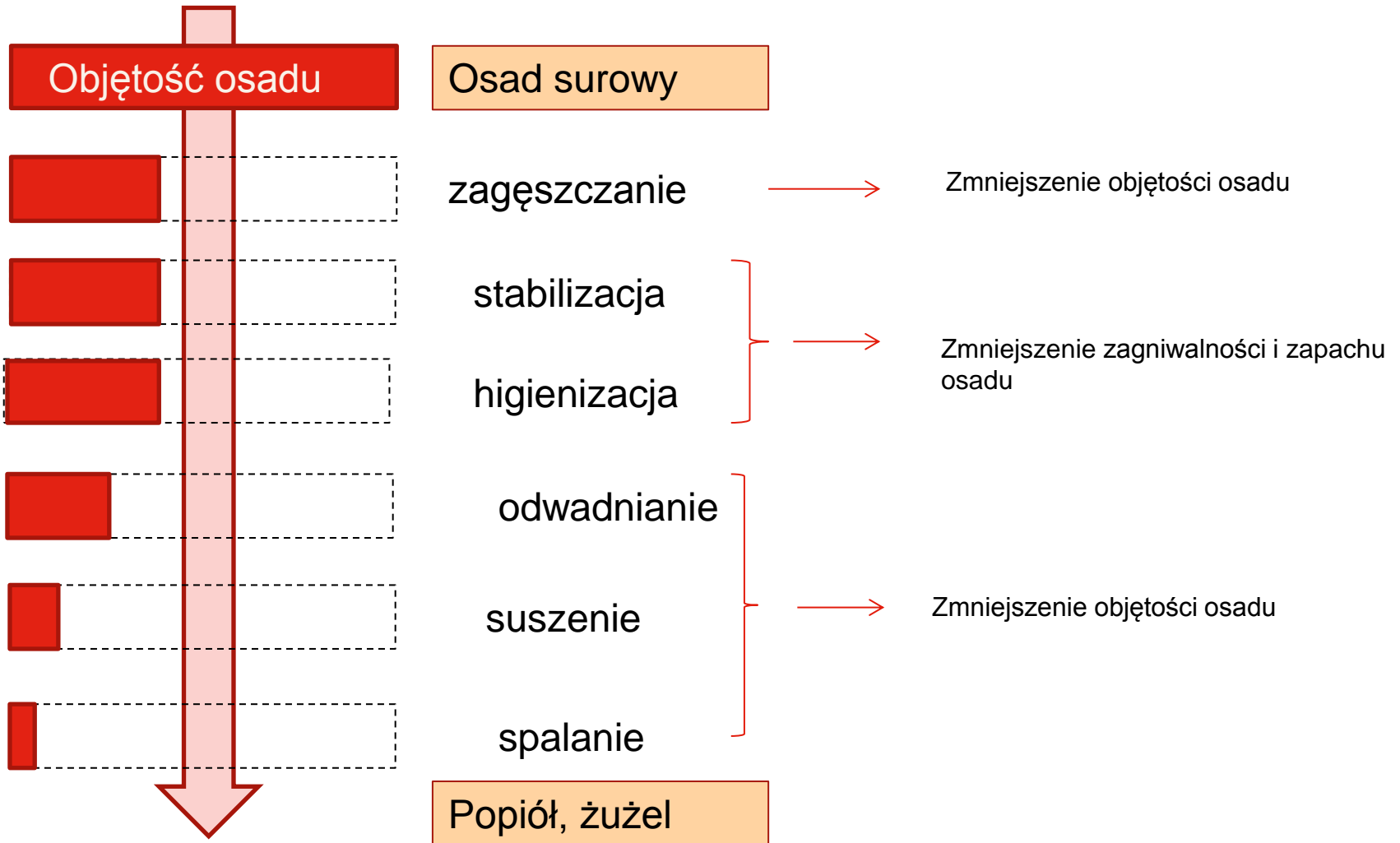
Technologia fermentacji metanowej ścieków

- Zawiera obojętny nośnik (węgiel aktywny, drobnoziarnisty piasek, rozdrobnione tworzywo sztuczne), na którym są immobilizowane drobnoustroje
- Nośnik utrzymywanie w stanie zawieszenia (fluidyzacji) przez wysoki przepływ recyrkulacji zanieczyszczeń

Procesy unieszkodliwiania osadów ściekowych

Techniki oczyszczania wody przy produkcji piwa

